

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2019

Anna Kotalová

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra francouzského jazyka a literatury

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Od kabaretů po koncertní scény (přelom 19. a 20. století)
From cabarets to concert scene (between 19 and 20 centuries)

Anna Kotalová

Vedoucí práce:	PhDr. Eva Kalfiřtová
Studijní program:	Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Český jazyk se zaměřením na vzdělávání Francouzský jazyk se zaměřením na vzdělávání

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Od kabaretů po koncertní scény (přelom 19. a 20. století) vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha duben 2019

.....

Podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí práce paní PhDr. Evě Kalfířtové za pomoc a cenné rady při tvorbě této práce

ANOTACE

V této práci jsme se zabývali historií pěti kabaretů, nacházejících se v pařížské čtvrti Montmartre – Chat Noir, Lapin Agile, Moulin Rouge, Folies-Bergère, Bobino a Olympia. První francouzské kabarety se vyznačovaly rodinnou atmosférou a příjemným prostředím, kam se lidé rádi přicházeli najíst, napít, diskutovat. Kabaret se stal místem setkávání, střediskem umělecké nezávislosti a bezprostřednosti. Postupem času se ale kabaret stává místem zábavy právě pro bohaté měšťáky, před nimiž se kabaretiéři ze začátku snažili uniknout. Na proměnu kabaretů má také veliký vliv vznik koncertních scén, kterými se mnoho podniků nechá inspirovat, a přetvoří se na ně.

KLÍČOVÁ SLOVA

Francie, Montmartre, kabaret, koncertní scéna, šanson, hudba, tanec, zábava

ANNOTATION

The aim of this thesis was to describe the history of five cabarets located in Paris district called Montmartre – Chat Noir, Lapin Agile, Moulin Rouge, Folies-Bergère, Bobino and Olympia.

First French's cabarets were popular for its family and nice atmosphere. Visitors used to go there because of a good drink and food. Cabarets become place where people liked to meet each other, the centre of an artist's independence and naturalness. During the time cabaret became popular place mostly for the rich public from towns, even though owners of cabarets tried to escape from them at first. Big impact for cabaret changes had a development of music-halls and lots of cabarets changed their form and they transformed into music-halls.

KEYWORDS

France, Montmartre, cabaret, music-hall, chanson, music, dance, entertainment

ABSTRAKT

V této práci jsme se zabývali historií pěti kabaretů nacházejících se v pařížské čtvrti Montmartre – Chat Noir, Lapin Agile, Moulin Rouge, Folies-Bergère, Bobino a Olympia. Prvotní plán byl seřadit kabarety chronologicky a sledovat jejich vývojové změny – Folies-Bergère (1869) – Bobino (1873) – Chat Noir (1881) – Moulin Rouge (1889) – Olympia (1893) – Lapin Agile (1903). Při bližším zkoumání vývoje kabaretů jsme ale zjistili, že lepší bude seřadit kabarety podle několika jiných kritérií - zda je kabaret stále v provozu, zda si zachoval původní kabaretní atmosféru nebo se změnil v koncertní sál a zda přinesl francouzské kultuře něco nového.

První francouzské kabarety se vyznačovaly rodinnou atmosférou, kde se lidé setkávali, diskutovali, jedli a pili. Postupem času se ale kabaret stal místem pro bohaté měšťáky a turisty, až se postupně změnily v módní, Anglií inspirované koncertní sály (music-hally). Přátelská a rodinná atmosféra, která vládla u prvních kabaretů, zmizela. Stále zde však byla možnost se najíst, napít či pobavit s přáteli a na programu byl šanson, který v těchto podnicích má hlavní funkci dodnes.

Ve čtvrti Montmartre, kde se nacházelo 5 kabaretů, které jsme v této práci zkoumali, je dnes skoro vše jinak. Kabaret Chat Noir je už dávno uzavřený. Olympia a Bobino se staly velmi oblíbenými koncertními sály kde vystupují zpěváci z celého světa. Moulin Rouge je turisty nejvíce navštěvovaným podnikem, když hledají dobrou zábavu. Snad jen Lapin Agile, si dodnes uchoval něco z původního skromného kabaretního kouzla.

ABSTRACT

The aim of this thesis was to describe the history of five cabarets located in Paris district called Montmartre – Chat Noir, Lapin Agile, Moulin Rouge, Folies-Bergère, Bobino and Olympia.

The first plan was to line up cabarets chronologically and be mostly focused on their development changes – Folies-Bergère (1869) – Bobino (1873) – Chat Noir (1881) – Moulin Rouge (1889) – Olympia (1893) – Lapin Agile (1903). On the other hand, during the research, we found out that it would be better to line up cabarets due to different criteria – if they are still running, if they keep their typical cabaret atmosphere or changed to the music-hall, and if they have enriched French culture.

Family atmosphere was typical for the first French cabarets. They were places where people could meet each other, drink and eat. During the time cabaret became popular place for the rich public and tourists. The big inspiration for cabarets were modern music-halls from England, however, visitors were still able to drink, eat or just meet their friends there. Typical for the program was chanson which is one of the main functions of cabarets during these days as well.

In the district Montmartre, there used to be 5 cabarets – whose we examined in this thesis. On the contrary, nowadays everything is different. Cabaret Chat Noir closed long time ago. Olympia and Bobino are very popular music-halls where the performance of singers from all over the world takes place. The most popular cabaret amongst tourists is Moulin Rouge. The original and typical atmosphere could be found at these days just in Lapin Agile.

Obsah

1	Úvod.....	12
2	Vznik kabaretů.....	13
2.1	Historie slova kabaret.....	13
2.2	Předchůdci kabaretů.....	13
2.2.1	Les Caveaux.....	13
2.2.2	Goguette.....	14
2.2.3	Cafés-concerts.....	14
2.2.4	Klub hydropatů.....	14
3	Montmartre, útočiště umělců.....	15
3.1	Čtvrť Montmartre.....	15
3.2	Počátek kabaretů.....	16
4	Chat Noir.....	16
4.1	Vznik prvního francouzského kabaretu.....	16
4.1.1	Program.....	17
4.1.2	Účinkující.....	18
4.1.3	Časopis Chat Noir.....	19
4.2	Vznik nového Chat Noir.....	19
4.2.1	Účinkující.....	20
4.2.2	Stínové divadlo.....	21
4.3	Konec Chat Noir.....	22
5	Lapin Agile.....	22
5.1	Historie a vznik.....	22
5.2	Program.....	23
5.3	Umělci.....	24
5.4	Kabaret na cestách.....	24
5.5	Lapin Agile dnes.....	24
6	Moulin Rouge.....	25
6.1	Vznik.....	25
6.2	Program.....	26
6.3	Vystupující a návštěvníci.....	27
6.3.1	Tanečníci.....	27
6.3.2	Zpěváci.....	27
6.3.3	Návštěvníci.....	28
6.4	Moulin Rouge dnes.....	28
6.5	Zajímavosti.....	29
7	Folies-Bergère.....	29

7.1	Historie.....	29
7.1.1	Folies-Bergère.....	29
7.2	Účinkující.....	31
7.3	Folies-Bergère dnes	31
7.4	Folies-Bergère v umění.....	32
8	Bobino.....	33
8.1	Historie.....	33
8.2	Bobino dnes	34
8.3	Účinkující.....	34
8.3.1	Dříve	34
8.3.2	Nyní.....	34
8.4	Odkazy v literatuře.....	35
9	Olympia.....	35
9.1	Historie.....	35
9.2	Vystupující.....	36
9.3	Olympia dnes	37
10	Závěr	38
11	Résumé.....	39
12	Seznam použitých zdrojů	43
12.1	Internetové zdroje	44
12.2	Zdroje obrázků v textu	45
13	Příloha.....	1
13.1	Seznam obrázků	1
13.2	Chat Noir.....	2
13.3	Lapin Agile	4
13.4	Moulin Rouge	5
13.5	Folies-Bergère.....	8
13.6	Bobino.....	10
13.7	Olympia.....	11
13.8	Zdroje obrázků	12

1 Úvod

V této práci se budeme zabývat historií kabaretů nacházejících se v pařížské čtvrti Montmartre, která dříve sloužila jako vyhledávané útočiště umělců, hledajících inspiraci nebo únik před světem mocných a bohatých Pařížanů. Čtvrť Montmartre byla místem lidové nezávislé kultury a zábavy. Cílem této práce je poznat historii slavných kabaretů, podívat se na známé kabaretní účinkující a zjistit, které ze slavných montmártských kabaretů jsou dodnes v provozu. Budeme se zabývat pěti kabarety – Chat Noir, Lapin Agile, Moulin Rouge, Folies-Bergère, Bobinem a Olympií.

V 19. století, kdy Francie hospodářsky prosperovala, se kabaret stal jednou z cest, kterou umělci mohli uniknout z oficiálního uměleckého prostředí. Vyjadřovali tak svoje pohrdání ke společenským konvencím. Francouzské kabarety se vyznačovaly rodinnou atmosférou a příjemným prostředím, kam se lidé rádi přicházeli najíst, napít, diskutovat. Kabaret se stal místem setkávání, centrem umělecké nezávislosti a bezprostřednosti. Postupem času se ale kabaret stává místem zábavy právě pro bohaté měšťáky, před nimiž se kabaretiéři ze začátku snažili uniknout. Ani ti nejsvodomyslnější umělci se totiž nemohli vymanit z peněžních mechanismů, které stále více zasahovaly i do oblasti umění. Tato změna postihla a ovlivnila například i poslední roky existence kabaretu Chat Noir. Kabarety se přetvořily podle vkusu movitých a často zahraničních návštěvníků, připravovaly výpravné revue a postupně se měnily v módní, Anglií inspirované koncertní sály (music-hally). V koncertních sálech se diváci stále mohli občerstvit a pobavit se s přáteli, ale hlavním důvodem návštěvy byl program. Pořady stály na pestrém střídání pěveckých, tanečních, akrobatických, žongléřských a klaunských čísel za doprovodu početného orchestru.

V kabaretech a později i v koncertních sálech hrál šanson a šansoniér významnou roli. V průběhu století si ve světě francouzského umění a zábavy získali nezastupitelné místo.

První francouzský koncertní sál vznikl v Paříži v roce 1868. Jmenoval se Gaité. V rozpětí několika let vznikaly další nebo se na ně z kabaretů přeměnily. Koncertní sály přinášely jeden úspěch za druhým a vystupovali v nich samé známé osobnosti. Na počátku 20. a 30. let 20. století se koncertní síně dostávají do ústraní, jelikož se lidé začínají více zajímat o film. Řada majitelů své podniky zavírá, někteří z nich se přizpůsobují lidem a přemění svůj podnik na kino. Postupem času se u většiny podniků podaří jejich slávu obnovit a většina funguje do dnes.

2 Vznik kabaretů

2.1 Historie slova kabaret

Původ slova kabaret není zcela zřejmý. Do francouzštiny se nejspíše dostal z pikardštiny někdy ve 13. století a to prostřednictvím staré holandštiny v podobě slova camberete. Camberete je zdobnělina od slova cambre, což znamená místnost, komora. Jisté je tedy to, že slovo kabaret od samého začátku označovalo nějakou místnost, která sloužila k setkávání lidí.

2.2 Předchůdci kabaretů

Ve Francii se však již ve středověku vyvinula zvláštní forma kabaretu. Byly to vinárny a hospody, kde se pravidelně scházeli básníci a umělci a tvořili si tak z těchto míst podniky podle svého gusta. Tyto podniky měly i svůj vlastní název - literární kabaret. Hosté se v nich pravidelně scházeli, jedli, pili, zpívali a recitovali verše. Tento druh kabaretu se však dnešním literárním, popřípadně uměleckým kabaretům ani zdaleka nepodobal.

Postupně literární kabaret začal rozšiřovat do více zemí a navštěvovali ho sami vážení umělci. V Londýně Pod Labutí sedával William Shakespeare a v lipském Auerbachově sklepě zase Johann Wolfgang von Goethe. Nejvíce těchto kabaretů ale bylo na území Francie. Zde můžeme jmenovat pařížskou Pomme de pin, kde nejčastěji sedával François Villon a François Rabelais. Le Maure blanc byl oblíbeným kabaretem Jean Racina a naopak Pierre de Ronsard nejčastěji navštěvoval le Sabot. Tento druh předchůdců kabaretů se dochoval přibližně do 19. století.

2.2.1 Les Caveaux

Později, za časů krále Ludvíka XIV. a Ludvíka XV., se krčmy a hospody nacházející se v pařížské studentské Latinské čtvrti nebo v okolí Montmartru, staly útočištěm umělců a jejich uzavřených společenství. Nejstarší společenství se scházelo od roku 1731 a neslo název les Caveaux. Jejich členům často nestačilo jen zpívat a diskutovat, proto začali vydávat některé písně i tiskem. Mezi nejznámější společenství se řadí *Le Caveau moderne*. Tato společenství byla striktně uzavřená a další členy nepřijímala. Ostatní písničkáři, básníci či lidé považující se za publikum se také chtěli přidat k těmto společenstvím. Přístup jim byl však zakázán a tak si založili vlastní podniky. Tyto podniky nesou název Goguette.

2.2.2 Goguette

Goguette - místo kde se jí, pije, zpívá a kde vládne dobrá nálada - byla přístupná všem. Do těchto podniků (narozdíl od les Caveaux, kde se scházeli profesionální literáti a umělci) mohl přijít kdokoliv. Převážně je však navštěvovali lidoví písničkáři. Od roku 1817 počet Goguettes rychle rostl a roku 1845 jich bylo v Paříži více než 480. Mezi nejznámější se řadí *Les Berges de Syracuse*, který navštěvoval Gérard de Nerval. *Les Infernaux* nebo *La Lice chansonnière*.

Popularita těchto podniků byla velmi vysoká, avšak jejich umělecká kvalita pomalu klesala. Postupem času se z nich staly obyčejné nálevny piva a vína bez kulturních vložek. Po roce 1870 Goguette vymizely z kulturního života obyvatel Francie. Nahradily je tzv. Tančírny, kde se jedlo, pilo, tančilo a hrály se společenské hry. Příkladem tančírny je např. *Moulin de la Galette*.

2.2.3 Cafés-concerts

Kromě Goguette se ve Francii také nacházely tzv. Cafés-concerts (caf'conc'), což byly menší kavárny s malým podiem, na kterém se střídali zpěváci a zpěvačky, předvádějící vlastní písně. Tyto kavárny se nacházely ve Francii již před revolucí a jejich nejslavnější období spadá do let druhého císařství (1852-1870), kdy do značné míry ovládly pařížský šanson. Mezi nejznámější Cafés-concerts můžeme zařadit *le Casino Français*. Tyto kavárny zanikly koncem století kvůli nově přichozí vlně koncertních sálů, jejichž program byl pestřejší, než nabízely Cafés-concerts.

2.2.4 Klub hydropatů

V 60. a 70. letech 19. století opět začala vznikat uzavřená společenství literátů a umělců, jež se scházeli v kavárnách Latinské čtvrti nebo v sourkomých bytech. Mezi tato společenství můžeme zařadit skupinu *les Zutistes*, do které patřil Arthur Rimbaud, Paul Verlaine a jejich přátelé. Jako další můžeme jmenovat *Les Vilaibs Bonshommes*, do které také patřil Paul Verlaine. V neposlední řadě šlo například o společenství s názvem *Klub hydropatů*.

Klub hydropatů je spolek založený Emilem Goudeauem, který chtěl novou literární společností obohatit kulturní život levého břehu Seiny, tj. Latinské čtvrti. Sídlo tohoto společenství

se nejdříve nacházelo v prvním poschodí kavárny La Rive Gauche na ulici Cujas nedaleko Panthéonu. První schůzka se konala 11. října 1878 a zúčastnilo se jí více než 70 umělců. Postupem času vzrostl počet členů nad 500. Veliký úspěch nesl tento klub až do léta roku 1879, poté jeho sláva začala pomalu upadat. V roce 1881 se název společenství změnil na *Les Hirsutes* a nakonec společenství zcela zaniklo. Většina jeho členů přešla po jeho zániku do Goudeaova nově otevřeného kabaretu Chat Noir na Montmartre.

Společenstvo Klubu hydropatů navštěvovala řada osobností té doby - např. **Charles Croc**, **Jules Laforgue**, **Paul Arène**, **Alphonse Allais** a další. Vládla zde nezávazná a tvůrčí atmosféra, která toto společenství odlišovala od Les Caveaux a Cafés-concerts. Hydropatické večery byly především hlučné a neklidné. Recitovaly se básně, zpívaly písně, vedly se monology a komentovalo se politické dění.

Úspěch klubu Hydropatů byl tak velký, že o něm psaly jak humoristické časopisy, tak i oficiální tisk. Sám klub také vydává svůj časopis, jehož iniciátorem byl Goudeau a první číslo vyšlo 22. ledna 1879.

Klub hydropatů stojí na počátku nového literárního a uměleckého žánru, jelikož hydropati vytvořili tradici autorských poetických večerů, při kterých sami autoři přednášeli své básně a písně, byl zde prostor pro improvizaci a také se spolupracovalo s publikem. Historik hydropatů Raymond de Casteras říká „*Ve skutečnosti přímo v Latinské čtvrti skupina mladíků, kteří dali své nadání do služeb fantazie, posměchu, zdrcující ironie, ale i poezie oproštěné od všeho rétorického a falešného, vytvořila v roce 1878 pod jménem Hydropati první kabaret recitujících básníků.*“¹

3 Montmartre, útočiště umělců

3.1 Čtvrť Montmartre

Čtvrť Montmartre se nachází na severu Paříže a je jejím nejvyšším přirozeným bodem. Dominantou této čtvrti je katedrála Sacré-Coeur. Původně tato čtvrť figurovala jako samostatná obec, ale roku 1860 byla k Paříži připojena a stala se součástí jejího 18. obvodu. Montmartre od samého začátku sloužil jako místo pro všechny, kteří nechtěli žít za branami Paříže. Byly zde kláštery, domovy pro opuštěné děti, vojenské tábory nebo si sem lidé jen chodili odpočinout od ruchu města. Na druhé straně byl ale Montmartre čtvrtí prostituce,

¹ Pokorný Jindřich, Kniha o kabaretu, 1988, str. 32

násilí a zločinu. Montmartre sloužil jako vyhledávané útočiště umělců, kteří zde hledali inspiraci nebo naopak byli vyhoštěni bohatými měšťany z kaváren Latinské čtvrti. Chodíval sem například Gérard de Nerval, Alphonse Karr nebo Alexandre Dumas.

3.2 Počátek kabaretů

První krok ke vzniku montmártských kabaretů udělal v roce 1878 jistý Laplace. Laplace zřídil na avenue Trudaine kavárničku, v níž se měli scházet umělci a diskutovat nad svými díly. Přitom se měli dobře bavit, jíst a pít. Kavárničku obzvláštnil malíř Henri Pille, který namaloval na vývěsní štít několik scén z Gargantuy a Pantagruela a dal kavárničce také rabelaisovský název – *La Grande Pinte*. I přes velký úspěch kavárnička po čase zanikla a zůstala po ní jen myšlenka budoucího kabaretu. Potvrzuje to, například malíř Adolphe Willette, který mluví o Laplaceovi jako o „otci Montmartru“.²

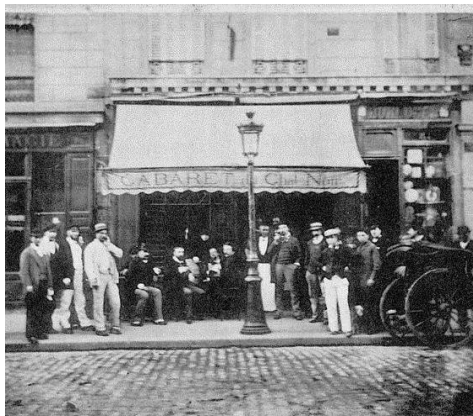
4 Chat Noir

4.1 Vznik prvního francouzského kabaretu

Za zakladatele prvního montmártského kabaretu se považují Emil Goudeau a Rodolph Salise. Emil Goudeau, který už dříve vynikl v Klubu hypokratů a Rodolph Salise, který se živil jako malíř. Otec Rodolphovi přislíbil finanční pomoc, otřevře-li si restauraci nebo výčep. Salise si tedy pronajal krámek jako ateliér, který se nacházel v č. 84 na bulváru Rochechouart, ve kterém se scházel s přáteli - dalšími mladými básníky a společně recitovali verše a zpívali. V roce 1881 jej napadlo přeměnit ateliér na kabaret a společně s Goudeauem tento nápad uskutečnil. Salise se staral o hmotné zabezpečení podniku a o zaměstnance, zatímco Goudeau přivedl uměleckou klientelu z řad bývalých hydropatů. Kabaret společně pojmenovali Chat Noir. Černá kočka byla namalovaná i na vývěsním štítě přede dveřmi. Není zcela jasné, proč kabaret byl takto pojmenován a dodnes se uvádí několik teorií. Například, název může být odvozen od Poeovy povídky, nebo také od černého kocoura, kterého jednou mladí básníci viděli sedět na lucerně. Další teorie poukazuje na kocoura, který obýval krámek předtím, než se z něj stal ateliér a kabaret. Tato teorie je nejpravděpodobnější a potvrzuje to i Yvette

² Pokorný Jindřich, Kniha o kabaretu, 1988, str. 37

Guilbertová. „Černá kočka, stará kočka, kterou Salise našel v obchodě, dala svoje jméno kabaretu. Byl to maskot.“³

Obrázek 1 Chat Noir

4.1.1 Program

Spojení Rodolpha Salise a Emila Goudeau bylo velmi úspěšné a již od prvního večera se Chat Noir stal oblíbeným místem umělců. Nejdříve byl kabaret otevřen pouze v pátek večer pro uzavřenou společnost, ale díky velkému zájmu se večírky začaly konat každý den. Vstup byl ale i nadále umožněn jen uzavřené společnosti.

V kabaretu se recitovalo, zpívalo a diskutovalo. Na programu byly nejčastěji verše a písně starých osvědčených autorů z období hydropatů – Alfreda Jarryho, Charlesse Crose nebo Maurice Rollianta. Z písní se pak obvykle zpívaly rozpustilé písničky z 18. století, například některé písně Jeana-Jacques Rouseaua. Po čase Salise obdržel povolení pořídit do podniku klavír a rozšířit tak kabaretní program. Zpívaly se písně starobylé i moderní a o vstup do kabaretu byl čím dál větší zájem. Nakonec se dveře kabaretu otevřely i veřejnosti. Salise a Goudeau pro veřejnost upravili program a dali mu pevnější řád. Také se ustálil repertoár účinkujících a píseň dostala více prostoru. Vstupné do kabaretu bylo zdarma. Účinkující vystupovali bez honoráře, pouze za stravu.

Večer obvykle zahájil Goudeau nebo Salise, který několika slovy plnými ironie a sarkasmu útočil na adresu publika. Říkal tomu „kázání urozeného kabaretiéra“⁴. Rodolphe Darzens zaznamenal jeden jeho zahajovací projev v knize Poznámky o jednom městě. Noci v Paříži (1889).

³ Yvette Guilbert, <http://www.montmartre-secret.com/article-montmartre-le-cabaret-du-chat-noir-rochechouart-goudeau-salis-bruant-69201880.html>, překlad autor

⁴ Pokorný Jindřich, Kniha o kabaretu, 1988, str.49

„Měšťáctí pitomci, co mě posloucháte s vypoulenýma očima jako kočka, když sedí na rozžhaveném uhlí, co na mě civíte jako tele na nová vrata. Pijte moje pivo, je pro vás až příliš dobré, a pěkně draze je zaplaťte, jinak s vámi vyrazím dveře. Přišli jste sem jen proto, abyste se dali ohromit a to tak, jak si zasloužíte, to znamená nekonečně. Vy všeobecně známí blbové, obraťte kapsy naruby: přijdete si na své peníze a poprvé v životě nebudu nevděčný, neboť vám, tolikrát nakopu do zadku, kolikrát bude třeba, aby se z vás stali inteligentní lidé. A Bůh i ďábel vědí, že k tomu máte dost daleko. U nás se však peníze nevracejí.. A tak se napijte, nunc est bubendum : na to, aby Montmartre, střed Paříže, již jste vy hanbou, aby tedy Montmartre zazářil jako světla na Eiffelovce, na tom údu města, jehož je Chat Noir mozkiem a Moulin de la Galette duší... Číšníku, pivo!“⁵

Po tomto přivítání začal program plný písní, monologů a recitací doplněn dobrým pitím a malým občerstvením. Lidé se dívali na program, bavili se, smáli a diskutovali nad nejružnějšími uměleckými či literárními teoriemi. Již od prvního večera kabaret Chat Noir dával prostor všem umělcům možnost vyniknout v hudbě, zpěvu, verších či parodii, od milostných témat až po realistické obrazy ze života.

4.1.2 Účinkující

Mezi stálé hosty kabaretu i příležitostné účinkující můžeme citovat jména jako **Victor Hugo**, **Émile Zola**, **Barbey d'Aurevilly**, **Arène**, **Alexis**, **Paul Verlaine**, **Richepin**, **Rolliant** nebo **Léon Daudet**, vesměs velká jména francouzské literatury od romantismu až po symbolismus. Mít tato velká jména v kabaretu bylo přínosné pro obě strany. Goudeau a Salis měli díky těmto mužům bohatší, pestřejší a cennější program, na který přišlo více lidí a naopak autoři mohli sbírat zkušenosti, prožívat místní atmosféru nebo vést rozhovory s jinými autory a pochytit inspiraci, kterou pak využívali při psaní svých děl.

Mezi účinkujícími byl i **George Fragerolla**, který se proslavil jako bývalý hydropat a v Chat Noir vystupoval již od prvního večera. Zpíval písně na texty svých přátel a jezdil turné po francouzském venkově, kde šířil slávu pařížského šansonu. Dalším účinkujícím byl také **Jules Jouy**, který původně zpíval v gogetách a psal především cynické až satirické monology a politické zpěvy o životě chudáků a prostitutek. Také psal písně pro děti a humoristické časopisy. Dále zde vystupovali **Yvette Guilbert**, **Aristide Bruant** nebo **Maurice Mac-Nab**, který proslul tím, že přednášel komické písně s vážnou tváří, bez náznaku úsměvu.

⁵ Pokorný Jindřich, Kniha o kabaretu, 1988, str.49

4.1.3 Časopis Chat Noir

Kabaret Chat Noir velmi prosperoval, a proto se Salise rozhodl jeho slávu šířit dál pomocí časopisu se stejnojmenným názvem - Chat Noir. Tento časopis existoval od ledna 1882 do září 1899, vyšlo mu 688 čísel. Časopis vycházel nepravidelně každou sobotu a nesl podtitul *Orgán montmartreských zájmů*. Redakce časopisu se nacházela v prostorách kabaretu. Role šéfredaktora se ujal Emil Goudeau, mezi několika dalšími pak i Alphonse Allais. Výkonným redaktorem se stal kabaretní pianista Albert Tinchant a čestným tajemníkem redakce byla jmenována vždy nějaká známá a respektovaná osobnost, např. Victor Hugo, Maurice Maeterlinck nebo Ernest Renan. Za ilustrátory a grafiky můžeme jmenovat např. Wiletta, Caran d'Ache a Steinlena.

První číslo vyšlo v tisících výtisků a bylo rozdáváno zdarma hostům kabaretu. Postupem času byl o časopis čím dál větší zájem. Po roce 1896 se vydávalo nad dvacet tisíc výtisků a časopis se zpoplatnil na 15 centimů. Autoři nedostávali honorář. Peníze za prodej časopisu šly na renovaci kabaretu. Mít otištěný příspěvek v Chat Noir považovali autoři za čest, a proto do něj přispívalo mnoho autorů, např. **Emil Goudeau, Jules Jouy, Alphonse Allais, Victor Hugo, Émile Zola, Guy de Maupassant, Edmond de Goncourt** apod. Časopis měl pravidelné rubriky – literární, politickou, novinky z kabaretu a navíc zde byly publikovány nejúspěšnější písně a monology z kabaretních večerů. V časopise byl prostor i pro smyšlené dopisy čtenářů a inzeráty. Nejúspěšnějším autorem byl Alphonse Allais, který vynikal v černém až absurdním humoru. Rád mystifikoval čtenáře i své přátele a proslul jako autor románů, povídek a divadelních her. Po Allaisově odchodu sláva časopisu upadala a již nikdy se ji nepodařilo obnovit. Salise se o obnovení slávy časopisu několikrát snažil, ale všechny pokusy vyšly marně.

V roce 1900 se Alais s několika přáteli (včetně humoristy Georgese Courtelina) pokusil časopis vzkřísit, avšak ani *le Nouveau Chat Noir* neměl dlouhého trvání.

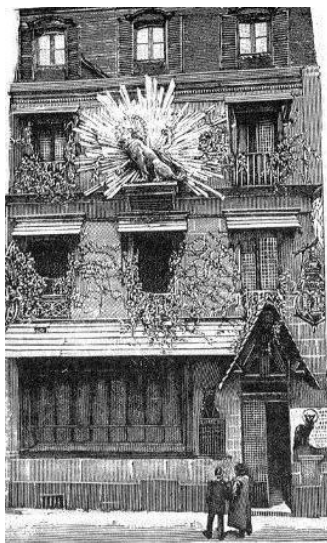
4.2 Vznik nového Chat Noir

V roce 1885 kabaret stále prosperoval, příliv stálých i nových návštěvníků neustával a v prostorách kabaretu začalo být těsno. Salise našel nové prostory v samém srdci Montmartru, v ulici Laval, v dvouposchodovém domě, ze kterého se odstěhoval belgický malíř Alfred Stevens. V červnu roku 1885 se Chat Noir stěhoval do nového. Stěhování bylo velkolepé. Na nové místo se vydal průvod, který zorganizoval básník Crozier. V průvodu šel Salise se svojí

ženou, číšníci z kabaretu, básníci a další kabaretní vystupující. Při pochodu pokřikovali „Hledám štěstí v Chat Noir.“⁶

„Fasádu nového kabaretu namaloval starý Salisův přítel, kreslíř Henri Pille a osvětlovaly ji dvě obrovské lucerny od známého malíře dekorátéra Eugène Grasseta. Věvodily jí dvě černé kočky: jedna uprostřed zářícího slunce, druhá balancující na špičce srpku měsíce. Široké schodiště vedlo ke dveřím, kde vrátný, oděný jako švýcarský gardista, třemi údery halapartny o zem vítal každého hosta. Číšníci ve stejnokrojích členů Francouzské akademie se ho ujali a vedli do přízemního sálu nazvaného « strážnice » . Vše v kabaretu mělo své jméno, svou historii a obsáhlý průvodce po Chat Noir tomu podával podrobná poučení.“⁷

V zadní části přízemí byl sál Françoise Villona, kde pokračovaly kabaretní večírky v tradici bulváru Rochechourat. V prvním poschodí se nacházela malá místnost, ve které byla redakce časopisu Chat Noir. Dále bar Kapitána Capa, což byl sál pro hudební produkce a zároveň jídelna. V druhém poschodí byl veliký slavnostní sál s podiem, do kterého se vešlo až 140 lidí. V prostorech kabaretu se nacházely relikvie, památeční předměty, sochy a obrazy.

Obrázek 2 Nová budova Chat Noir

4.2.1 Účinkující

V novém kabaretu i nadále účinkovali umělci, kteří vystupovali již v kabaretu původním. I nadále zde vládl volný tvůrčí duch a přednášet verše nebo zpívat mohl kdokoliv. Přesto se zde objevila řada významných účinkujících.

⁶ Pokorný Jindřich, Kniha o kabaretu, 1988, str. 57

⁷ Pokorný Jindřich, Kniha o kabaretu, 1988, str. 57

Od roku 1892 v kabaretu Chat Noir úspěšně vystupovala **Yvette Guilbert**, která zpívala staré šansony. **Jacques Ferny**, byl mistrem satirické písně. **Paul Delmet**, dokázal svým proslavem posluchače tak zaujmout, že lidé vnímali jen melodii, ale text nikoliv. **Maurice Boukay** učil na lyceu Arago a po večerech zpíval milostné a politické písně. **Gabriel Montoya**, šansoniér, který ve dne studoval lékařství a po večerech zpíval v kabaretu. **Léon Fourneau (Xanrof)** studoval práva a měl se stát úředníkem, proto si musel změnit jméno, aby vystupování v kabaretu neohrozilo jeho budoucí kariéru. Jeho písně, oslavující uličky Montmartru a Montparnassu a jejich obyvatele, zařadila do svého repertoáru a proslavila i Yvette Guilbert. **Vincent Hyspa** přednášel básně se suchým anglickým humorem. V kabaretu všechny tak ohromil, že Salis ho angažoval na stálo za 2 franky denně a jednu večeři týdně. Hyspa proslul jako básník, písničkář, improvizátor a imitátor. Ve svých satirických popěvcích a parodiích se vysmíval politickým veličinám.

4.2.2 Stínové divadlo

Téměř rok po otevření nového Chat Noir se na programu objevila novinka - stínové divadlo. Chat Noir se již dříve pokoušel hosty ohromit loutkovým divadlem, ale úspěch nebyl veliký. Když při zpěvu Jouyho písně Tyrolské kachny jeden z vystupujících ilustroval některé písně postavami narychlo vystřiženými z papíru, úspěch byl tak veliký, že hned na další večer malíř Henri Rivière připravil figurky k dalším písním a promítal jejich stíny na arch průsvitného papíru osvětlený zezadu plynovou lampou. Postupem času na loutkách pro stínové divadlo pracovalo celé osazensvo kabaretu. Jejich cílem bylo divadlo na hru l'Épopée napsanou Libertem. Divadelní hra pojednávala o Napoelonovi. Premiéra roku 1886 měla ohromný úspěch a kritici se předháněli chválou. Po Epopeji přišly další hry – Pokušení svatého Antonína od Riviera, Cesta ke hvězdám od Fragerolla, Phryné a Ailleurs od Maurice Donnaye. Rozšiřoval se i počet účinkujících a představení bylo doprovázeno až dvacetičlenným orchestrem. Stínové divadlo díky své velké oblibě zkomercializovalo, vstupenky se prodávaly za 20 franků a účinkující byli placeni. Premiéra každého představení stínového divadla měla pro Pařížany stejnou váhu jako premiéra v Comédie-Française. Za 10 let své existence stínové divadlo představilo více než 40 premiér. Salis se rozhodl se stínovým divadlem dobýt svět a od roku 1892 organizoval zájezdy souboru po Francii, do Belgie, Švýcarska, Tuniska a Alžírsko.

Přes velký úspěch stínového divadla však nový kabaret Chat Noir přestal být místem kabaretiérské volnosti, fantazie, bezprostřednosti a stal se uznávaným uměleckým střediskem. Tento nový druh programu Chat Noir proslavil, ale zároveň jej pozměnil a zničil.

4.3 Konec Chat Noir

Postupem času začaly vznikat další kabarety kopírující styl Chat Noir. Nové kabarety jsou více inovativní a Chat Noir upadá. V roce 1897 Salise umírá. Kabaret Chat Noir umírá s ním.

5 Lapin Agile

5.1 Historie a vznik

Na ulici des Saules nedaleko náměstí du Tertre byla od roku 1860 hospoda zvaná le Cabaret des Assassins. Hospoda nesla jméno podle výzdoby průčelí znázorňující čin vraha Troppamanna, který zavraždil svou ženu a 5 dětí. Sals, majitel hospody, pořádal každý pátek písničkové večery, jichž se účastnili i Jules Jouy a Victor Meusy. Kolem roku 1880 Sals požádal malíře André Gilla, aby mu pro kabaret namaloval nový mírumilovnější štít. Gill namaloval králíka vyskakujícího z pance a pojmenoval ho na Gillův králík - Le Lapin à Gill. Později se zvukovou hříčkou název proměnil na Le Lapin Agile.

Obrázek 3 Le Lapin Agile

V roce 1886 si podnik pronajala populární postava nočního Montmartru a bývalá kankánová tanečnice Adéla Decerfová, známá jako matka Adéla. V té době byla již důstojná a klidná dáma. Podnik byl celý ze dřeva a připomínal spíše venkovské obydlí, Adéla ho přejmenovala na *Ma campagne*. Vládla zde milá a dobrácká atmosféra plná umělecké důvěrnosti a solidarity.

V roce 1903 se v podniku opět vyměnili majitelé a novým majitelem se stal Frédéric Gérard, tzv. Frédé. Gérard zde založil umělecký kabaret nesoucí název podle malby na štítu – Le Lapin Agile.

5.2 Program

Gérard byl umělecky nadaný – maloval, hrál na kytaru a zpíval a proto velmi často sám zajišťoval celý program večera. Jelikož neměl dostatek peněz, aby mohl zvát a angažovat hvězdy kabaretního nebe, nic jiného než vystupovat sám mu nezbývalo. S oblibou uváděl písně Bruantovy, Bérengerovy a Privasovy, nebo písně Pierra Duponta či Jeana-Baptista Clémenta. K improvizovanému večeru však mohl svým dílem přispět kdokoliv z přítomných hostů. Občas zde vystupovala a zpívala i Gérardova manželka – paní Berta.

Díky jejímu vlídnému srdci se kabaret stal útočištěm pro všechny chudé a hladové malíře, umělce a básníky, kteří si vždy byli jisti, že v kabaretu najdou jak porozumnění a útěchu, tak i prostřený stůl.

„Naštěstí ve starém kabaretu na ulici des Saules byla žena, jejíž úsměv si nikdy nevybavím bez prudkého pohnutí. Žila s Frédém a všichni jsme jí považovali tak trošku za svou matku. Byla to paní Berta. Našli jsme ji vždycky v kuchyni, jak cítí kastrolы nebo kuchti nějaké jídlo. Mezi zkrachovance, rošťáky, darmošlapy všeho druhu, kteří tvořili značnou část návštěvníků, Berta vnášela svou přítomností duch dobré nálady a počestnosti. Její zásluhou se z podniku nikdy nestala pochybná putyka. Díky této ženě měly naše večery někdy úplně rodinný ráz. Tajně, aby o tom Frédé nevěděl, ti nejhladovější z nás vytahovali při odchodu z kapes kabátu sendvič, který jim paní Berta podstrčila. Všichni samozřejmě drželi jazyk za zuby, avšak tón, jímž jsme volali « Dobrou noc, Berto » byl výmluvný...“⁸

Umělci k Frédému nechodili pouze poslouchat písně a verše, ale především zažít pocit družnosti a přátelství umělců, které pojily podobné lásky a nenávisti. Stálí hosté jako poděkování majiteli začali psát tzv. Palubní deník, do něhož malovali a zapisovali písně a verše. Do deníku přispělo mnoho lidí z řad literátů např. Georges Courteline, Fort nebo Rictouse a z malířů např. Steinlen, Picasso nebo Wilett.

Kabaret Le Lapin Agile se stal důstojným pokračovatelem Chat Noir. Nabízel hostům nejen kabaretní večery pestré a v duchu montmartské tradice sestavené, ale také příjemné prostředí pro setkávání básníků, hudebníků a malířů.

⁸ Pokorný Jindřich, Kniha o kabaretu, 1988, str. 244

5.3 Umělci

Mezi skutečné literární umělce kabaretu se řadí **Francis Carco**, který psal lyrické, nostalgické verše a písně, především o uličkách a zákoutích Montmartru a jeho obyvatelích, které sám také interpretoval. Veliký úspěch mívaly i jeho parodie na populární hvězdu music-hallů Félix Mayola a na jeho zpěv doprovázený divokou gestikulací a tanečnými kroky. **Max Jacob**, v kabaretu přednášel improvizované povídky, pseudovědecká pojednání, verše a písně. Často také šokoval návštěvníky svými napůl vážnými, napůl humornými přednáškami o morálce. V jeho textech byl vždy duch montmártského kabaretu tzn. hravá fantazie, slovní žonglérství a formální uvolněnost. **Roland Dorgelès**, se podílel na chodu kabaretu spíše jako organizátor, než interpret. **André Salmon**, vycházel ze symbolismu a zpíval o lásce a o životě umělců a obyvatelích Montmartru.

Dalšími častými návštěvníky kabaretu byli **Pablo Picasso**, **Guillame Apollinaire**, nebo **Jules Dépaquit**, který se dříve proslavil jako karikaturista a interpret stínového divadla v Chat Noir.

5.4 Kabaret na cestách

Kabaret le Lapin Agile neměl zrovna velký prostor, a tak se Fredého společnost občas vydávala na cesty a šířila své nevázané veselí i mimo pódia a sály. Nejčastěji jezdili do Fredého venkovského domku v Saint-Cyr-sur-Morin jen několik desítek kilometrů na východ od Paříže. Stejně jako v kabaretu, i zde zpívali, diskutovali, recitovali. Navíc diváky bavili i jinými formami zábavy, jako sestřelováním ovoce ze stromů nebo jízdou na kole.

Díky cestám na Fredého venkovské sídlo, le Lapin Agile vystoupil z úzkého rámce kabaretního sálu a pódia a dostal se do podvědomí širší veřejnosti.

5.5 Lapin Agile dnes

Kabaret Le Lapin Agile funguje dodnes. Pro návštěvníky je otevřen každý den kromě pondělí, od 21h do 1h ranní. Ceny vstupenek jsou od 20eur výše. Kabaret Le Lapin Agile si dodnes dokázal zachovat své původní kouzlo a na programu je převážně šanson.

6 Moulin Rouge

6.1 Vznik

V pařížské čtvrti Pigalle, na úpatí kopce Montmarte byla v říjnu roku 1889 založena tančírna, ze které se později stal kabaret. Tančírnu založil podnikatel Joseph Oller, který již vlastnil podnik s názvem Olympia a divadelní ředitel Charles-Joseph Zidler, majitel cirkusu Hippodrome. Nově vzniklý podnik pojmenovali podle červeného mlýna, který se nacházel na střeše budovy. Červený mlýn se stal symbolem kabaretu a podnik proto nesl název Moulin Rouge. Mlýn se nenacházel pouze na střeše tančírny, ale byl považován i za symbol Montmartu, jelikož se jich na kopci nacházelo hned několik.

Mezi další symboly kabaretu patřila nadživotní socha slona, stojící na zahradě. Socha byla dutá a návštěvníci (pouze muži) mohli za příplatek dovnitř, kde z horní části sochy pozorovali kabaretní vystoupení. Po rekonstrukci kabaretu v roce 1906 socha zmizela neznámo kam.

Obrázek 4 Moulin Rouge

Vzhled tančírny byl pro její majitele velmi důležitý. Podnik vybavil výtvarník Adolph Willett. Ze stropů visely desítky obřích blyštivých lustrů, na stěnách byla připevněna zrcadla a uprostřed hlavní místnosti se nacházel veliký taneční sál a jeviště. Také přilehlá zahrada s restaurací musela být impozantní. Byly zde rozmístěny různé pouťové atrakce a nadživotní socha slona.

Tančírna dostala přezdívku *První palác žen*. Majitelé věřili, že z tančírny vznikne podnik nabízející hudbu a tanec. Jejich přání se začalo postupně vyplňovat.

Prvních 10 let byla představení inspirována cirkusem a obohacena o atrakce. Později se z tančírny stal kabaret s bohatým programem.

„Již od prvního večera, vysoká společnost, svět spisovatelů a malířů, objevuje kouzlo představení tzv. živočišné quadrille, která se stala nesmrtelnou pod jménem „francouzský kankán“. La Goule a Valentin le Désossé jsou hvězdy. Henri de Toulouse-Lautrec je v první řadě. Během dní, mezi 20h a 22h jsou na zahradě k dispozici všelijaké atrakce. Další představení následují – tanec, zpěv a pantomimy. Přichází komik, který trimufuje, ale i jedna mladá komička, která zatím nenašla svůj styl a tak napodobuje svou anglickou chůvu, která obdrží jen několik potlesků. Proslaví se až později, pod přezdívkou Yvette Guilbert. Guilbert byla najatá Charlesem Zidlerem. Tradice se ustálila, nikdo nestráví více než jednu noc v Paříži bez návštěvy tohoto paláce. Úspěch je jistý. Takový zázrak byl Moulin Rouge, náhodný zázrak, neplánovaný zázrak, zázrak, který stále trvá.“⁹

6.2 Program

V tančírně se nejdříve tančila tzv. Quadrille, kterou o dva roky později přejmenoval angličan Charles Morton na tanec zvaný kankán. Tento tanec byl původně tancem dělnické třídy a chudé dívky si tímto tancem přivydělávaly na živobytí. V Moulin Rouge jej však předváděly kurtizány především pro pobavení mužské části obecnosti. Postupem času se z kankánu stal tzv. *nemravný kankán*, při němž ženy zvedaly bohatě našasené sukně a mnohdy ukazovaly divákům kromě svých nohou i spodní prádlo. S příchodem kankánu vznikly také první časopisy Circassiens a Circassiennes (1890). Později, když se z Moulin Rouge stal legitimní noční klub, kurtizány nahradily profesionální tanečnice. V roce 1957 německá baletka Doris založila první kabaretní profesionální taneční sbor, který nesl její jméno – Dorris Girls. Sbor existuje dodnes, z původních 4 dívek se rozrostl na 60 členů. Roku 1893 se program obohatil nezvyklým způsobem. Během každoročního plesu Akademie výtvarných umění jedna tanečnice vytvořila nový druh tance – striptýz.

Od roku 1964 se pro návštěvníky stalo největším lákadlem obrovské akvárium, jehož objem činil 40 000 l vody. Tanečnice předváděly pestré podvodní vystoupení, které však narozdíl od striptýzu, nebylo nijak nemravné.

Kabaretní program však nebyl pouze o tanci, diváci mohli shlédnout i operety a určitou dobu budova sloužila jako kino. Od roku 1955 se konala tzv. představení s večerí. Diváci večereli a

⁹ Castarède Jean, Moulin Rouge, 2001, str. 72, překlad autor

přítom sledovali pestý kabaretní program. Vystupovali zde i známí zpěváci šansonů jako **Charles Trenet** nebo **Charles Aznavour**.

6.3 Vystupující a návštěvníci

6.3.1 Tanečníci

V kabaretu Moulin Rouge tančila **La Goulue** (vlastním jménem Louise Webber), představitelka kankánu, velmi často ji zobrazoval malíř Henri de Toulouse-Lautrec na plakátech a obrazech. **Jane Avril** (přezdívaná Jeanne la Folle), také představitelka kankánu a vzor pro malíře Lautreca. Jako jediná směla nosit barevné prádlo. **Colette** (Sidonie-Gabrielle Colette), kabaretní tanečnice, ale i herečka a mim, proslavená také jako novinářka a spisovatelka. V roce 1948 byla nominována na Nobelovu cenu za literaturu a za svůj autobiografický román *La Vagabonde*, obdržela Gouncourtovu literární cenu. Jako první ženě ve Francii jí byl vypraven státní pohřeb s velkou pompou. **Mistinguette**, tanečnice a zpěvačka proslulá také v Olympii i ve Folies-Bergère. **Valentin le Désossé** (Jacques Renaudin), proslul v Moulin Rouge jako taneční partner La Goulue. Přezdívalo se mu *gumový muž*. Mezi další vystupující se řadí **la Môme Fromage**, **Grille d'Egoût**, **Nini Pattes** nebo **Sarah Bernhardt**.

6.3.2 Zpěváci

Mezi nejznámější zpěváky, kteří vystupovali v kabaretu Moulin Rouge, se řadí **Edith Piaf** (Édith Giovanna Gassion), světoznámá francouzská šansoniérka. Edith Piaf začínala zpívat v nočním klubu Le Gerny poblíž Avenue des Champs-Élysées. Vystupovala pod přezdívkou *Môme Piaf*, kterou jí dal majitel klubu, Louis Leplée, kvůli zpěvaččině malému vzrůstu. Postupem času se proslavila a kromě Francie, kde byla velmi žádanou kabaretní umělkyní, objížděla Evropu, Spojené státy americké nebo Jižní Ameriku. Za svou píseň *La vie en rose* obdržela v roce 1998 cenu Grammy Hall of fame Award. Edith Piaf kromě kabaretu Moulin Rouge, vystupovala také v Olympii. **Yves Montand** (Ivo Livi), francouzsko-italský šansoniér a herec, přítel Marilyn Monroe. Montand začal zpívat v marseilleském music-hallu. V roce 1944 byl objeven Edith Piaf, která se stala jeho učitelkou a dovedla ho do théâtre de l'Étoile v Paříži, kde se naplno rozjela jeho kariéra šansoniéra a později i herce. **Line Renaud**, zpívala s Yvesem Montandem v théâtre de l'Étoile. Při jejím vystoupení v kabaretu Moulin

Rouge si jí všiml Bob Hoyer, který jí následně pozval do své show ve Spojených státech amerických. Kromě zpěvu se také věnovala herectví.

Dalším vystupujícím je **Jean Gabin**, příležitostný herec a zpěvák, který kromě v Moulin Rouge, vystupoval také ve Folies-Bergère.

6.3.3 Návštěvníci

Velmi často kabaret navštěvoval malíř **Henri de Toulouse-Lautrec** patřící k nejznámějším umělcům postimpresionismu. Lautrec byl zaujat montmártským nočním životem tj. kabarety, nevěstinci a především ženami – tanečnicemi. Montmártský život se stal velmi často předlohou jeho obrazů a východiskem svérázného uměleckého stylu. Kromě Moulin Rouge často navštěvoval také kabaret Mirliton, kde byly poprvé k vidění jeho obrazy, nebo lidovou tančírnu Moulin de la Galette. Inspirací pro Lautreca se staly kankánové tanečnice, které zvětšoval na plakátech a obrazech. V roce 1891 navrhl pro Moulin Rouge první reklamní plakát zobrazující kabaretní La Goulue. Tento plakát jej proslavil. Lautrecův poslední obraz věnovaný kabaretu Moulin Rouge je z roku 1895. Kabaret Moulin Rouge navštěvoval velmi často, měl zde i vyhrazený vlastní stůl a po stěnách visely jeho obrazy znázorňující kankánové tanečnice. Nejčastěji zobrazoval tanečnici La Goulue společně s Valentinem, Jane Avril, Yvette Guilbert nebo Aristida Bruant. Po roce 1892, kdy se vrcholná éra Montmartru chýlí ke konci, Lautrec navštěvuje nevěstince v centru Paříže. Umírá na problémy s alkoholem.

6.4 Moulin Rouge dnes

Moulin Rouge funguje dodnes. Každý den se zde hrají představení, někdy i několikrát denně. Podnik má 850 míst. Cena vstupenek se pohybuje od 87 do 180 eur. K levnějším vstupenkám divák obdrží půl láhve šampaňského, k dražším vstupenkám je večeře. Doporučený oděv je společenský.

Od roku 1999 Moulin Rouge nabízí představení s názvem *Féerie*. Féerie nahradila představení Formidable, které vzniklo z původního představení Frou-Frou. Je tradicí pojmenovávat představení podle písmene F. Féerie je vystoupení složené z 80 účinkujících, z čehož většinu tvoří tanečnice Dorris Girls, hudebníci a zpěváci. Kostýmy účinkujících jsou bohatě zdobené třpytivými kamínky a perly. Ve všech představeních se objevuje kankán nebo scénka zobrazující počátky kabaretu.

6.5 Zajímavosti

Francouzský kabaret Moulin Rouge má své podoby i v jiných státech. Kabaret, který nese stejné jméno i pařížský styl, můžeme nalézt například i v Las Vegas.

V roce 2001 režisér Baz Luhrmann natočil muzikál s názvem Moulin Rouge. Děj příběhu se odehrává v kabaretu a je možno vidět, jak to v kabaretu dříve vypadalo – od tanečních vystoupení až po milostné scény. Zajímavostí tohoto muzikálu je, že filmový majitel kabaretu se jmenuje Harold Zidler stejně jako skutečný majitel Moulin Rouge.

Muzikál získal ocenění Zlatý globus za nejlepší film a dvakrát cenu Oskara.

Tento film přilákal zpět zákazníky a návštěvníky do kabaretu po velké finanční krizi v polovině 90. let.

7 Folies-Bergère

7.1 Historie

V roce 1830 bylo v oblibě pojmenovávat zábavné podniky názvem *Folies* následované názvem nebo jménem okolí, kde se podnik nacházel (např. Folies Marigny, Folies Saint-Antoine apod.). Pan Boislève, ředitel budoucího Folies-Bergère, zvolil stejný postup. Nejprve chtěl podnik pojmenovat *Folies Treviso* podle ulice, která byla podniku nejbližší. Vévoda z Trevisu mu však tento název zakázal - nechtěl, aby nesla jeho jméno. Další ulice v okolí Richer a Geoffroy-Marie nesly také vlastní příjmení. Z obavy, aby nenastala stejná situace jak s ulicí Treviso, Boislève se rozhodl pojmenovat podnik podle neutrální ulice Bergère. Odtud tedy jméno *Folies-Bergère*.

7.1.1 Folies-Bergère

Podnik Folies-Bergère se nachází v devátém obvodu Paříže v ulici Rue Richer č. 32 a byl slavnostně otevřen 2. května 1869. Zařízení mělo nejprve sloužit jako operní dům, avšak později se k programu připojilo i mluvené slovo a z Folies-Bergère se stalo divadlo. Interiér budovy byl vyzdoben tak, aby zapůsobil na diváka. Byl prostorný a důmyslně uspořádaný pro co nejlepší akustiku. Budovu Folies-Bergère navrhnul architekt Plumeret ve stylu konce druhého impéria. Budova byla zrekonstruována v roce 1926 architektem Mauricem Picem,

který rozšířil místnosti a vyzdobil fasádu ve stylu Art deco. Hlavním symbolem se stal obraz na fasádě domu, který znázorňuje ruskou tanečnici Lili Nikolskou. V roce 1990 byla budova Folies-Bergère označena za kulturní historickou památku.

Obrázek 5 Folies-Bergère

Ve svých začátcích se Folies-Bergère lišilo od ostatních podniků tím, že při vstupu bylo nutné zaplatit poplatek, jako v divadle. Pro představení však neplatila tak striktní pravidla, neboť návštěvníci mohli kdykoliv přicházet a odcházet, nebo sedět u stolů, pít a kouřit.

Folies-Bergère bylo něco mezi kavárnou, koncertní místností a divadlem, určeným pro klientelu, která sem přicházela za zábavou. Bohužel, úspěch Folies-Bergère nebyl veliký, v roce 1870 původní podnik zanikl a v jeho prostorách se konala různá setkání.

V březnu 1871 se M. Durecu snažil Folies-Bergère proměnit opět na divadlo. Podnik však fungoval pouze 10 dní. Obnovit chod podniku se podařilo až koncem roku 1871 režisérovi Léonu Sarimu, který podnik koupil a chystal se obnovit jeho slávu. Přistavil zimní zahradu, chodník ke vstupním dveřím a v září roku 1872 se Folies-Bergère znovu otevřelo. Před znovuotevřením podniku se Sari rozhodl upravit také program představení. Nově byla na programu klasická hudba a sál se přejmenovává na *le Concert de Paris*. Náhlé změny však podniku neprospěly a majitel se vrátil k původnímu kabaretnímu žánru.

Folies-Bergère několikrát změnilo majitele. Každý z nich zanechal viditelnou stopu v historii tohoto podniku. Majitel Paul Derval zavedl extravagantní kostýmy a z pověřivosti rozhodl, že všechny revue musí mít třináct písmen a musí obsahovat název Folie, ať už v jednotném či množném čísle. Také samotný název podniku Folies-Bergère je složen ze třinácti písmen.

Po jeho smrti řídila divadlo jeho žena, která následně přenechala divadlo Helene Martini. Od roku 2013 je ředitelem divadla Frédéric Jérôme.

7.2 Účinkující

Mezi účinkující ve Folies-Bergère se řadí **Mistinguett** (Jeanne-Marie Bourgeois), herečka, tanečnice a varietní zpěvačka, která proslula v Moulin Rouge a Olympii. **Maurice Chevalier**, tanečník a šansoniér vystupující ve Folies-Bergère již od svých deseti let. Nejčastěji vystupoval s Mistinguette. Často navštěvoval USA. Jeho zahraniční cesty byly přínosné jak pro francouzské obecnstvo, tak pro americké. Francouzským divákům představoval americké novoty např. jazz, pro americké diváky byl symbolem francouzského šarmu a noblesy. Na podzim roku 1932 vystupoval také v pražské Lucerně. **Jean Gabin** (Jean-Alexis Moncrogé), herec a zpěvák, vystupoval ve Folies-Bergère od svých devatenácti let. Vystupoval také v Moulin Rouge a dalších pařížských kabaretech. Účinkoval již v němých filmech. Později natočil desítky filmů, které patří mezi klenoty francouzské kinematografie. **Josephine Baker** (Freda Josephine McDonald), tanečnice a zpěvačka, vystupovala ve Folies-Bergère a Casino de Paris. Tancovala od svých devíti let, založila vlastní noční klub s názvem *Chez Josephine* a tančila jako solová tanečnice na americké Broadwayi. Tančila především charleston. **Loie Fuller** (Marie Louise Fuller), pravidelná vystupující ve Folies-Bergère. Jejímu tanci dominovala dlouhá sukně zakrývající téměř celé tělo. Do místnosti byla přidána zrcadla, která sukni opticky zvětšovala a zdůrazňovala tak pohyby. **Cleo de Merode** (Cléopatra Diane de Mérode), tancovala balet. **Michel Gyarmathy**, umělecký ředitel Folies-Bergère, kostýmní a scénický výtvarník. Jeho jméno je spojeno se zlatým věkem divadla. **Charlie Chaplin** (Sir Charles Spencer Chaplin), anglický herec a režisér, který v divadle také vystupoval. Mezi baletky se řadí **Cléo de Mérode**, **La Belle Otero** nebo **Émilienne d'Alençon**. Dále zde vystupovala **Yvonne Printemps**, **Yvonne Ménard**, **Nita Raya**, **Franca Duval**, **Marlene Charell**.

7.3 Folies-Bergère dnes

Folies-Bergère funguje dodnes. Na programu jsou muzikálová představení a koncerty. Koncertní sál má kapacitu 1670 míst. V případě velkého zájmu se představení přesouvají do blízkého Casino de Paris. Ceny vstupenek se pohybují od 30 euro až do 110 euro.

Mezi současné umělce vystupující ve Folies-Bergère se řadí **Bénébar**, francouzský skladatel a zpěvák inspirovaný francouzskými šansony. **Omara Portuondo**, kubánská zpěvačka. **Vanessa Paradis**, zpěvačka a herečka, **Fiona Apple** a další.

7.4 Folies-Bergère v umění

Folies-Bergère je často zmiňován v literatuře. Např. **G. Feydeau** zmiňuje tento podnik ve své knize *La duchesse des Folies-Bergère* (1902). **Guy de Maupassant** ve svém románu *Bel ami* (1885). Z prostředí Folies-Bergère bylo natočeno několik filmů. **L. Mallet** s **J. Mitry** napsali scénář k filmu *Enigme aux Folies-Bergère* (1959), **C. Lelouch** k filmu *Les uns et les autres* (1981).

„Rozpačitý Duroy nevěděl, co odpovědět. Nakonec se odhodlal a navrhl: „Viš, ještě nikdy jsem nebyl ve Folies-Bergère. Rád bych se tam podíval.“ Kamarád zvolal: „Folies-Bergère! Kruci, tam se upečeme. Ale tak jo, přece jen tam vždycky bývá legrace.“ Otočili se a zamířili do ulice Faubourg-Montmartre. Ozářená čelní strana podniku vrhala světlo na čtyři ulice, které se před ním sbíhaly. U vchodu čekala řada fiakrů. Forestier zamířil hned dovnitř, Duroy ho zadržel: „Počkej, ještě si musíme koupit lístky.“ Novinář odpověděl důležitě: „Se mnou se neplatí.“ Když se přiblížil ke kontrole u vchodu, pozdravili ho tři zřízenci. Ten prostřední mu podal ruku. Novinář se zeptal: „Máte pro nás nějakou pěknou lóži?“ „Ale samozřejmě, pane Forestiere.“ Forestier vzal lístek, který mu podali, strčil do polstrovaných dveří potažených kůží a ocitli se v sále. Tabákový kouř trochu zahaloval vzdálenější místa jeviště a druhý konec divadla jako jemná mlha.“¹⁰

Folies-Bergère bylo inspirací také pro malíře. **Édouard Manet** namaloval v roce 1882 obraz znázorňující noční život ve Folies-Bergère, který pojmenoval *Un bar aux Folies-Bergère*. Obraz se řadí k impresionismu a v současné době se nachází v galerii Courtauld v Londýně.

¹⁰ Guy de Maupassant, *Bel Ami* – Štorm Břetislav, Miláček, 1972, str. 10

8 Bobino

8.1 Historie

V roce 1816 bylo na rohu ulice Madame et Fleurus založeno divadlo Luxembourg, v němž měl veliký úspěch italský kouzelník Bobino. Bobino bavil diváky akrobatickými kousky a pantomimou. Jeho úspěch byl tak veliký, že návštěvníci začali divadlo nazývat jeho jménem *Bobino – Théâtre de Bobino*, hovorově *Bobinche*.

Obrázek 6 Bobino

V roce 1873 podnikatel Fernand Strauss otevírá kavárnu café-concert, v pařížské čtvrti Montparasse v ulici de la Gaîté. Strauss se inspiroval jménem Bobino a svůj nazve *Folies-Bobino*. Zařízení mělo kapacitu pro 200 osob a sloužilo především jako divadlo.

V roce 1901 získává podnik filmová společnost Pathé a z Folies Bobino se stává pouze *Bobino*. Bobino přestává být divadlem, zaměřuje se stále více a více na písně a šansony. Ve 30. letech 20. století se Bobino stává hlavním a významným podnikem na levém břehu Seiny. Vystupují zde samí velcí umělci – **Edith Piaf, Damia, Lucienne Boyer, Félix Mayol, Georgius** a další.

V 50. letech 20. století se dva režiséři – Félix Vitry a Bruno Coquatrix (majitel Olympie) rozhodli zařadit do programu také vystoupení komiků. I nadále ale Bobino zůstává podnikem, kde zní především hudba, a kde vystupuje zde řada významných osobností. I přestože Bobino získává čím dál větší slávu, bylo v roce 1984 z finančních důvodů uzavřeno. V roce 1985 byl pozemek prodán a na jeho místě vyrostl bytový komplex.

8.2 Bobino dnes

V roce 1991 se podnik znovu otevírá pod jménem *Studio Bobino*. Kromě hudby je na programu také divadlo, přehlídky a nahrávání televizních pořadů (např. *Les Grosses Têtes*). Ředitelem podniku je až do roku 2006 Philippe Bouvard, po něm se novým ředitelem stává Gérard Louvin. Louvin otevírá kabaretní restauraci, ta však nepřináší úspěch a v roce 2009 zaniká. Samostatný podnik Bobino funguje dodnes. V roce 2010 prošlo velkou rekonstrukcí, pod dohledem nového ředitele Jean-Marc Dumonteta. Rekonstrukce dala Bobinu nový začátek. Konají se zde one-man shows (**Anthony Kavanagh**, **Chantal Ladesou**, **Alex Lutz**), koncerty (**William Sheller**, **Patrick Bruel**) a muzikály (**Peter Pan**, **The Voca people**). Podnik má kapacitu až 900 míst.

8.3 Účinkující

8.3.1 Dříve

Bobino hostil velká jména francouzské písně 60. a 70. let. **Geroges Brassens**, básník a písničkář, který interpretuje básně a zároveň je doprovází hraním na kytaru. **Léo Ferré**, zpěvák, skladatel, básník a vedoucí několika symfonických kocertů. **Barbara** (Barbara Brodi), která zpívala také v Olympii. Mezi další vystupující se řadí **Felix Mayol**, **Claude Nugaro**, **Damia**, **Josephine Baker**, **Edith Piaf** a další.

Vystupovali zde také komici. **Raymond Devos**, francouzsko-belgický humorista, proslulý díky své hře se slovy a **Fernand Raynaud**, jeden z nejznámějších komiků ve Francii 50. a 60. let, který vystupoval také ve Folies-Bergère a v Olympii.

8.3.2 Nyní

V dnešní době v Bobinu stále probíhají koncerty. Lze zde vidět interprety jako **Kesha** (Kesha Rose Sebert), americká zpěvačka nebo **Robert Charlebois**. Stále zde také probíhají one-man show vystoupení. Mezi dnešní komiky se řadí **David Desclos**, **Caroline Vigneaux** nebo skupina **Les Franglaises**.

8.4 Odkazy v literatuře

Joris-Karl Huysman, častý návštěvník Bobina, využil své poznatky z návštěv k napsání svého prvního románu *Marthe* (1876).

9 Olympia

9.1 Historie

V roce 1888 Joseph Oller, zakladatel Moulin Rouge, postavil dřevěnou horskou dráhu s výhledem na Boulevard des Capucines. Kvůli nebezpečí požáru, musela být dráha uzavřena a zdemolována. V roce 1893 postavil Oller na stejném místě divadlo nazvané Olympia. Olympia se stala velmi populární a vystupovali zde samí vážení umělci té doby – **La Goule**, **Mistinguette**, **Josephine Baker**, **Yvonne Printemps** nebo **Damia**. Kromě hudby a zpěvu, na programu byla také akrobacie, balet nebo opera. Během první světové války byla Olympie uzavřená. V roce 1929, kdy největší sláva Olympie pominula, vzniklo v bývalých prostorách kino, které fungovalo až do roku 1954.

Obrázek 7 kabaret Olympia

V roce 1954 převzal Olympii Bruno Coquatrix. Muž, který z takřka zapomenutého podniku vytvořil nejprestižnější hudební scénu Francie. Sláva podniku byla zpět. Vystupují zde známé osobnosti – **Lucienne Delyle**, **Gilbert Décaud**, **Edith Piaf** a mnoho dalších včetně zahraničních interpretů. V roce 1956 se Coquatrix spojuje s ředitelem Evropy 1,

se kterým vytvoří *Musicoramas* - živé rozhlasové vysílání Olympie. V roce 1969 Coquatrix umírá a Olympii dědí jeho manželka a dcera.

Olympii hrozila destrukce budovy a na jejím místě měla stát budova nová. V roce 1991 byla Olympie prohlášena kulturní historickou památkou a byla tak před zbouráním zachráněná. Poslední představení se v Olympii odehrálo 14. dubna 1997.

Nová Olympie se otevřela na podzim roku 1997 poblíž původního místa. V srpnu roku 2001 Olympii kupuje společnost Vivendi. V dnešní době Olympii řídí Simon Gillham, předseda Vivendi.

9.2 Vystupující

V Olympii vystupovala **La Goule**, představitelka kankánu, tančící také v Moulin Rouge. **Mistinguette**, herečka a varietní zpěvačka, tančící v Moulin Rouge i Folies-Bergère. **Josephine Baker**, představitelka kankánu, vystupující také ve Folies- Bergère.

Od roku 1954 dodnes se na jevišti Olympie vystřídali všichni umělci, kteří v populární hudbě něco znamenají: **Damia** (Marie-Louise Damien), zpívající s belgickým zpěvákem a největším představitelem francouzského šansonu **Jacquesem Brelem**. **Léo Ferré**, zpěvák účinkující také v Bobinu. **Lucienne Delyle**, francouzská zpěvačka, která zpívala při otevření nové Olympie v roce 1954 společně s Aimé Birelli a Gilbertem Bécaudem. **Edith Piaf**, světoznámá francouzská šansoniérka, proslavená kabaretem Moulin Rouge. **Charles Aznavour**, francouzský šansoniér arménského původu, **Gilbert Bécaud**, šansoniér a hudební skladatel, **Yvonne Printemps**, **Elvis Presley**, **Bob Dylan**, **Frank Sinatra**, **Johny Hallyday**, **Hugues Aufray**, **Thomas Fersen** a mnoho dalších.

V Olympii vystupovaly také velké světoznámé kapely **Beatles**, **ABBA** nebo **The Rolling Stones**. Za zmínku stojí i vystoupení českých interpretů **Heleny Vondráčkové**, **Hany Hegerové**, **Marty Kubišové** nebo **Waldemara Matušky**.

„Spočítat, kolikrát se Olympia zachvěla v základech, se snad ani nedá. Když tady publikum vstane a začne dupat a tleskat, člověk má pocit, že mu podlaha ujíždí pod nohama a že se mu balkón vzápětí zřítí na hlavu. Edith Piaf tady vyvolali dvaadvacetkrát. Montanda vytleskávali celou hodinu. Hallyday způsobil, že Olympia opravdu málem spadla.“¹¹

¹¹ Žák Jiří, ...na slovíčko, Francie, 2001, str. 53

9.3 Olympia dnes

Olympia funguje dodnes. Stále se řadí mezi nejprestižnější koncertní sály v Paříži a o vystoupení je veliký zájem. Lístky bývají vyprodané mnoho měsíců dopředu. Mezi současné pěvecké vystupující se řadí **Céline Dion**, kanadská zpěvačka. **Mika**, **Lady Gaga**, **Raphael** a mnoho dalších. Kromě koncertů se zde také odehrávají one man show vystoupení. Mezi komiky se řadí **Dany Boon**, **Florence Foresti** nebo **Jango Edwards**.

„Jedno je však jisté: Olympia nemá jen slavnou minulost, má i velice aktuální přítomnost. A netřeba asi zdůrazňovat, že patří k Paříži stejně neodmyslitelně jako Bécaudovy a Aznavourovy písničky.“¹²

¹² Žák Jiří, ...na slovíčko, Francie, 2001, str. 56

10 Závěr

V této práci jsme se zabývali historií pěti kabaretů – Chat Noir, Lapin Agile, Moulin Rouge, Folies-Bergère, Bobino a Olympia. Prvotní plán byl seřadit kabarety chronologicky a sledovat jejich vývojové změny – Folies-Bergère (1869) – Bobino (1873) – Chat Noir (1881) – Moulin Rouge (1889) – Olympia (1893) – Lapin Agile (1903). Při bližším zkoumání vývoje kabaretů jsme ale zjistili, že lepší bude seřadit kabarety podle jiných kritérií – zda je kabaret stále v provozu, zda si zachoval původní kabaretní atmosféru nebo se změnil na koncertní sál a zda přinesl francouzské kultuře něco nového.

První kabarety se vyznačovaly rodinnou atmosférou, kde se lidé setkávali, diskutovali, jedli a pili. Umělci se v nich skrývali před oficiálním uměleckým prostředím a často tak naznačovali svůj odmítavý postoj ke společnosti. Postupem času se ale kabaret stal místem pro bohaté měšťáky a turisty. Kabarety se přetvořily podle vkusu movitých a často zahraničních návštěvníků, až se postupně změnily v módní, Anglií inspirované koncertní sály (music-hally). Přátelská a rodinná atmosféra, která vládla u prvních kabaretů, zmizela. Stále zde však byla možnost se najíst, napít či pobavit s přáteli a na programu byl hlavně šanson, který v těchto podnicích má hlavní funkci dodnes.

Ve čtvrti Montmartre, kde se nacházelo 5 kabaretů, o nichž pojednává práce, doba vše značně pozměnila. Kabaret Chat Noir, první francouzský oficiální kabaret, je už dávno zavřený. Olympia a Bobino se staly velmi oblíbenými koncertními sály, kde vystupují zpěváci z celého světa. Moulin Rouge je nejvíce turisty navštěvovaným podnikem s dobrou zábavou. Stal se také jedním ze symbolů Francie. Snad jen Lapin Agile si dodnes uchoval něco ze skromného původního kabaretního kouzla. Na programu je dodnes pouze zpěv francouzských šansonů.

Kabarety jsou v dnešní době přizpůsobené hlavně turistům, kteří tvoří největší procento návštěvníků. Vystupují zde světoznámé osobnosti, které sem turisty ještě více lákají. Kabarety jsou přístupné pro velké počty diváků. Původní kabaretiérské kouzlo, malého kabaretu s několika zpěváky a tanečníky, je tak navždy ztraceno a nahrazenou vlnou moderních koncertních scén.

Jak kabarety vypadaly dříve a jak vypadají dnes lze vidět v příloze. Ke každému kabaretu jsou přiřazeny fotografie zobrazující budovu kabaretu, plakát zvoucí k představení nebo určitou symboliku kabaretu.

11 Résumé

Dans ce mémoire de licence, nous explorons l'histoire des cabarets situés dans le quartier de Montmartre à Paris. Autre fois les cabarets y servaient en tant que lieu d'inspiration ou de refuge devant un public riche pour les artistes. Le quartier de Montmartre était un lieu de culture et de divertissement folklorique indépendant. Ce travail vise à présenter l'histoire des célèbres cabarets, d'explorer les divers artistes qui y ont résidé et de trouver ceux qui sont actuellement encore en état d'activité à Montmartre. Nous nous occupons de cinq cabarets - Chat Noir, Lapin Agile, Moulin Rouge, Folies-Bergère, Bobino et Olympia. En premier lieu on a voulu trier les cabarets par ordre chronologique, puis suivre leurs changements et développement à travers le temps - Folies-Bergère (1869) - Bobino (1873) - Chat Noir (1881) - Moulin Rouge (1889) - Olympia (1893) - Lapin Agile (1903). En partant de cette logique, nous avons constaté qu'il serait préférable de les classer selon d'autres critères - si le cabaret est toujours en activité, si l'atmosphère originale y a été conservée ou s'il s'est transformé en music-hall et, enfin, si il a apporté quelque chose de nouveau à la culture française.

Au 19e siècle, période de grande prospérité économique pour la France, le cabaret est devenu une échappatoire de la scène artistique officielle pour les artistes. Milieu qui permet aux artistes d'exprimer leur mépris face aux conventions sociales. Les cabarets français se caractérisent notamment par une atmosphère familiale et un environnement agréable où les gens aiment venir manger, boire un verre et discuter. Le cabaret devient alors un lieu de rencontre, un centre d'indépendance artistique et d'originalité. Malheureusement, au fil du temps, le cabaret s'est transformé en lieu de divertissement pour les riches bourgeois devant lesquels les cabaretiers ont tenté de s'échapper. En effet, même les artistes les plus libertins ne pouvaient échapper aux mécanismes financiers de plus en plus impliqués dans les arts. Les cabarets suivent alors une transformation qui se dirige d'après les goûts des visiteurs plus riches et souvent étrangers. Parallèlement à cela, la majorité des cabarets se transforme en music-halls inspirés de l'Angleterre

Le mot *cabaret* signifie une chambre où on peut s'amuser avec les autres, manger ou boire. Les cabarets se développent depuis le Moyen Âge. Au début, il y a des bars à vin et des guinguettes où les poètes, les artistes et les gens divers se rencontrent et s'amuse. Ils forment des cabarets selon leur goût. Les cabarets représentent le refuge devant le public. Au 19/20e siècle, les sociétés privées, nommées les Caveaux, sont formées.

Les membres des Caveaux chantent, discutent et publient leurs chansons en version imprimée. Les Caveaux sont strictement réservés aux membres et l'accès au tout public est interdit. Pour cette raison, le public crée ses propres associations – les Goguettes. Les Goguettes sont ouvertes à toutes et à tous. Ces sociétés sont très populaires et ils sont souvent visités par des chanteurs folkloriques. Les Goguettes se multiplient rapidement. Malheureusement, au fil de temps, les Goguettes deviennent des bars sans programme culturel. Et finalement, ils disparaissent de la vie culturelle des français. Puis, au cours de la deuxième moitié du 19ème siècle, on voit apparaître des café-concert. Les café-concert sont de petits cafés comportant une petite scène qui permet aux artistes d'interpréter leurs propres chansons. Les café-concert sont très visités et on peut dire qu'ils dominent la chanson parisienne. Malheureusement, à cause de la création des music-halls, les café-concert commencent à échouer. Les music-halls proposent un programme plus riche, face auquel les petits café-concert n'ont que très peu de chance de survie au sein du monde culturel français. Dans la deuxième moitié du 19ème siècle, se forment d'autres sociétés artistiques qui se réunissent dans les cafés du quartier latin ou dans les maisons privées. La société la plus célèbre est le club d'Hydropath. Beaucoup d'artistes connus à ce club – Emil Goudeau, Alphonse Allais etc. Même si le premier succès du club d'Hydropath est grand, au fil de temps le succès tombe et finalement, le club disparaît. La plupart des artistes d'un club d'Hydropath déménagent dans une entreprise nouvellement ouverte – le cabaret Chat Noir.

Le premier cabaret de Montmartre, qui s'appelle le Chat Noir, est inauguré en 1881 par Emil Goudeau et Rodolph Salis. Dès le premier soir, le cabaret devient un lieu favorable pour les artistes. Sur le programme l'on peut trouver des chansons, des récitations et des discussions. En 1885, en raison du grand nombre de visiteurs, le cabaret est déplacé dans des espaces plus grands. Parmi les artistes les plus célèbres qui y jouent on peut compter Jules Jouy, Yvette Guilbert, George Frégeola, Vincent Hyspa et bien d'autres. Le Chat Noir publie également son propre magazine qui porte son nom – Chat Noir. Dans ce magazine il y a les chansons et les dialogues les plus célébrés du cabaret. De plus, l'on peut encore ajouter au programme du Chat Noir le théâtre d'ombres. Malgré le grand succès du théâtre d'ombres, le cabaret n'est plus le lieu de liberté d'autre fois et devient un centre d'art commun. Le charme original du cabaret s'est perdu. En 1897, avec la mort de Salis, le cabaret disparaît.

En 1903, Frédéric Gérard crée un nouveau cabaret appelé Lapin Agile. Les artistes y vont pour écouter des chants, des vers et pour vivre la sociabilité et l'amitié dégagée par les artistes qui sont traversés tant par l'amour que par la haine. Les artistes les plus célèbres que l'on peut y trouver sont Francis Carco, Max Jacob, André Salmon et les autres.

Les artistes font souvent des voyages à la campagne, où ils chantent leurs chansons. Le cabaret Lapin Agile existe encore aujourd'hui. Malgré du temps, Lapin Agile garde une certaine atmosphère de Montmartre des siècles passés - la poésie et les chansons y résident encore, même si uniquement pour les touristes.

Le cabaret Moulin Rouge fondé en 1889 par Joseph Oller et Charles-Joseph Zidler, sert d'abord comme salle de danse. Les danseuses y dansent souvent une danse appelé cancan. Au cours de celle-ci, les danseurs lèvent leurs pieds et leurs grandes jupes au rythme de la musique. Au fil de temps, des chansons et des spectacles amusants sont ajoutés au programme. Il y a aussi un grand aquarium où les danseuses font leurs performances. Au Moulin Rouge l'on a pu voir des danseuse de grande renommée telle que La Goule, Mistinguette, Jane Avril, Colette ou Valentin le Désossé. Parmi les chanteurs les plus célèbres, on peut nommer Edith Piaf, Yves Montand, Jean Gabin et bien d'autres. Le cabaret est également souvent visité par Henri de Toulouse-Lautrec, un peintre célèbre qui désigne les danseuses comme La Goule, Mistinguette ou Valentin le Désossé. Moulin Rouge existe encore aujourd'hui. Une performance (qui est appelée Fréerie) est jouée aujourd'hui. Le Moulin Rouge est aujourd'hui devenu un des cabarets les plus visité par les touristes, ainsi que l'un des symboles de la France.

Les Folies-Bergère fondées en 1869, servent comme opéra. Plus tard, on ajoute au programme le mot parlé et les Folies-Bergère deviennent alors un théâtre. Le programme comprend dès lors des spectacles, des chants, des danses et des ballets. Beaucoup de personnalités célèbres y jouent – Maurice Chevalier, Jean Gabin, Josephine Baker, Yvonne Printemps, Charlie Chaplin et beaucoup d'autres. Les Folies-Bergère existent encore aujourd'hui. Le programme comprend des spectacles musicaux et des concerts. Parmi les artistes actuels nous pouvons citer Bénébar, Vanessa Paradis, Fiona Apple et bien d'autres.

En 1873, Fernand Strauss ouvre un café-concert appelé Bobino. Bobino sert d'abord en tant que théâtre, mais au fil du temps devient le lieu principal de la chanson sur la rive gauche de la Seine. Il devient un music-hall qui s'inspire d'Angleterre. On peut y trouver de nombreuses personnalités célèbres – Léo Ferré, Edith Piaf, George Brassens et d'autres. Bobino existe encore aujourd'hui. Il y a des musicaux, des concerts (Kesha, Robert Charlebois) et des one-man shows (David Desclos, Caroline Vigneaux ou Les Franglaises).

En 1893, Joseph Oller ouvre Olympia, qui sert d'abord en tant que théâtre, puis, pendant la guerre comme cinéma et enfin, en 1954, Bruno Coquatrix y renouvelle les spectacles et les concerts. Olympia devient l'un des music-halls les plus célèbres et les plus visités de Paris.

Beaucoup de personnalités célèbres s’y présentent – La Goule, Mistinguette, Josephine Baker comme danseurs et Damia, Edith Piaf, Léo Ferré, Charles Aznavour, Gilbert Bécaud, Elvis Presley, Johny Hallyday et bien d’autres comme chanteurs. Les groupes musicaux y ont également joué – Beatles, ABBA ou The Rolling Stones. En effet, de nombreux artistes célèbres s’y sont présentés, parmi ceux-ci on peut également nommer quelques grands noms tchèques tels que Helena Vondráčková, Hana Hegerová, Marta Kubišová et Waldemar Matouška. Olympia existe encore aujourd’hui. C’est l’un des music-halls les plus réussis en France. Aujourd’hui on peut y rencontrer des artistes tels que Céline Dion, Mika, Raphael et bien d’autres. Au programme on peut également trouver des one-man shows tels que Dany Boon, Florence Forest ou Jango Edwards.

La situation actuelle des cabarets, n’est pas telle qu’elle l’était autre fois. Le cabaret Chat Noir, premier cabaret officiel français, est fermé depuis longtemps. Olympia et Bobino sont devenus des music-halls très populaires, accueillant des chanteurs du monde entier. Le Moulin Rouge est la destination la plus visitée par les touristes. Il est également devenu l’un des symboles de la France. Seul le Lapin Agile, qui compte encore des chansons françaises dans son programme, a su conserver une modeste partie de son passé.

Les cabarets s’adaptent aux besoins et demandes des touristes qui constituent le plus grand pourcentage de visiteurs. Il y a des personnalités de renommée mondiale qui attirent l’attention des visiteurs. Les cabarets ouvrent ses portes à un large public. Le charme d’un petit cabaret avec plusieurs chanteurs et danseurs, est perdu et remplacé par une vague de music-halls modernes.

12 Seznam použitých zdrojů

BAILLIE, Kate a Tim SALMON. *Turistický průvodce Francie*. Brno: JOTA, 2003. ISBN 80-7217-205-0.

BORIS, Jean-Michael, Jean-Francais BRIEN a Éric DIDI. *Olympia Bruno Coquatrix: 50 ans de music-hall*. France: Hors collection, 2003. ISBN 2-258-06234-9.

CACHOVÁ, Eva. *Paříž*. Praha: Svojtka, 2014. ISBN 978-80-256-0984-2.

CASTAREDE, Jean. *Moulin Rouge: Reflets d'une époque*. France: Empire, 2001. ISBN 2-7048-0924-0.

CATHELIN, Jean a Gabrielle GRAY. *Guide de Montmartre*. France: Horay, 1975. ISBN 2-7058-0029-8.

DENVIR, Bernard. *Toulouse-Lautrec*. Paris: Thames+Hudson, 1991. ISBN 2-87511-041-2.

DONNAY, Maurice. *Autour du Chat Noir*. France: Grasset, 1996. ISBN 2-246-11562-0.

GABAJOVÁ, Zuzana. *Paříž: National Geographic - velký průvodce*. Druhé. Brno: CPress, 2014. ISBN 978-80-264-0421-7.

HAZAN, Fernand. *Toulouse-Lautrec*. Paris, 1975. ISBN 2-85025-012-0.

PERRIN, Maximilien. *Théâtres de Paris: Biographie historique de tous les Théâtres de Paris depuis leur origine jusqu'au nos jours*. Paris, 1850.

PESSIS, Jacques a Jacques CRÉPINEAU. *Le Moulin Rouge*. France: la Martinière, 2002. ISBN 2-7324-2912-0.

POKORNÝ, Jindřich. *Kniha o kabaretu*. Praha: Mír, 1988. ISBN 23-017-88.

SOCHOROVÁ, Bronislava. *Paříž*. Praha: JAN VAŠUT, 2001. ISBN 978-80-7236-753-5.

SVOBODOVÁ, Lenka. *Paříž: Společník cestovatele*. Třetí. Praha: Ikar, 2003. ISBN 80-249-0115-3.

ŠTORM, Břetislav. *Miláček*. Oden, 1972. ISBN 01-024-72.

ŽÁK, Jiří. ... *na slovíčko, Francie*. ALTEA PRODUCTION, 2001. ISBN 80-902960-0-9.

ŽÁK, Jiří. *Kdyby nám Paříž vyprávěla*. Druhé. Brno: JOTA, 2006. ISBN 80-7217-399-5.

12.1 Internetové zdroje

Historie Olympie [online]. [cit. 2019-03-08]. Dostupné z: http://francois.faurant.free.fr/olympia/barbara_olympia.html

Moulin Rouge. *Archiv.ihned.cz* [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-20863720-mlyn-plny-efektu-a-turistu-navsteva-kabaretu-moulin-rouge-v-parizske-ctvrti-pigalle>

Moulin Rouge. *Idealcabaret* [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://www.idealcabaret.fr/130-cabaret-moulin-rouge-histoire-fr.html>

Oficiální stránky Bobino [online]. [cit. 2019-02-15]. Dostupné z: <http://bobino.fr/>

Oficiální stránky Folies-Bergere [online]. [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://www.foliesbergere.com/>

Oficiální stránky Lapin Agile [online]. [cit. 2019-01-18]. Dostupné z: <http://au-lapin-agile.com/>

Oficiální stránky Moulin Rouge [online]. [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: <http://www.moulinrouge.fr/>

Oficiální stránky Olympie [online]. [cit. 2019-03-08]. Dostupné z: <https://www.olympiahall.com/>

Toulouse-Lautrec [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <http://www.toulouselautrec.free.fr/>

Toulouse-Lautrec. *Slavné obrazy* [online]. [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://www.slavneobrazy.cz/vsechny-reprodukce/toulouse-lautrec-h->

Z historie kabaretu v zahraničí. *Česká televize* [online]. [cit. 2018-10-10]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10558215126-sm-kabaret/7943-z-historie-kabaretu-v-zahranici/>

12.2 Zdroje obrázků v textu

Bobino. In: *Keywordbasket* [online]. [cit. 2019-04-14]. Dostupné z:
<http://www.keywordbasket.com/cGFyaXMgMTkzNg/>

Chat Noir. In: *Montmartre-secret* [online]. [cit. 2019-01-19]. Dostupné z:
<http://www.montmartre-secret.com/article-montmartre-le-cabaret-du-chat-noir-l-rochechouart-goudeau-salis-bruant-69201880.html>

Folies-Bergere. In: *Foliesbergere* [online]. [cit. 2019-01-19]. Dostupné z:
<https://www.foliesbergere.com/fr/trois-siecles-d-histoire>

Lapin Agile. In: *Montmartre-secret* [online]. [cit. 2019-01-19]. Dostupné z:
<http://www.montmartre-secret.com/article-montmartre-andre-gill-le-lapin-68065028.html>

Moulin Rouge. In: *Dailymail* [online]. [cit. 2019-01-19]. Dostupné z:
https://www.dailymail.co.uk/travel/travel_news/article-3303336/Painting-town-red-Fascinating-pictures-reveal-exotic-cabaret-life-inside-Moulin-Rouge-complete-giant-elephant-infamous-girls.html

Olympia. In: *Wikimedia* [online]. [cit. 2019-04-14]. Dostupné z:
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Paris_Olympia_1913.jpg

13 Příloha

13.1 Seznam obrázků

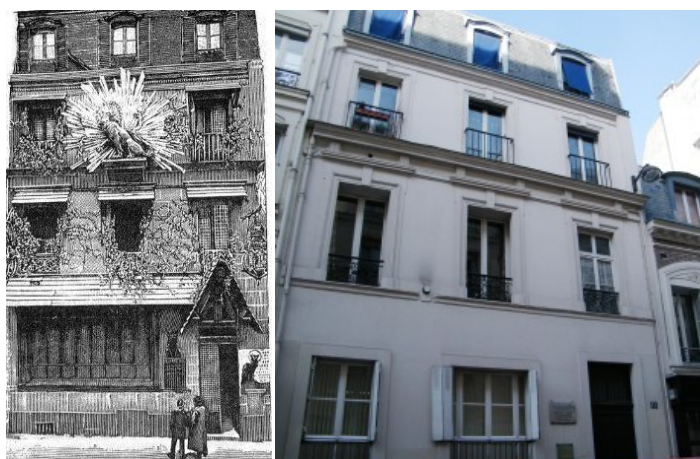
Obrázek 1 - Původní budova kabaretu Chat Noir v domě č. 84 bulvár Rochechouart a budova dnes ...	2
Obrázek 2 - Nová budova kabaretu Chat Noir v domě č. 12 ulice Laval a budova dnes.....	2
Obrázek 3 - Pamětní deska umístěná na domě č. 12 ulice Laval	2
Obrázek 4 - Namalovaný znak černé kočky - symbol kabaretu Chat Noir. Tento znak visel nade dveřmi kabaretu na bulváru Rochechouart, tak v ulici Laval. Dnes je tento znak uložený v muzeu Carnavelet v Paříži.	3
Obrázek 5 - Plakát kabaretu namalovaný Steinlenem.....	3
Obrázek 6 - Stínové divadlo - hra l'Épopée.....	3
Obrázek 7 - Hosté sledující stínové divadlo	4
Obrázek 8 - Kabaret Lapin Agile dříve a dnes.....	4
Obrázek 9 - Obrázek charakterizující kabaret - králík vyskakující z pánve. Malíř André Gill	4
Obrázek 10 - Původní interiér kabaretu	5
Obrázek 11 - Kabaret dnes.....	5
Obrázek 12 - Kabaret Moulin Rouge dříve a dnes.....	5
Obrázek 13 - Já před kabaretem, rok 2012	6
Obrázek 14 - Zahrada kabaretu a nadživotní socha slona.....	6
Obrázek 15 - První plakát kabaretu namalovaný malířem Toulousem-Lautrecem, rok 1891	6
Obrázek 16 - "At the Moulin Rouge", malíř Henri de Toulouse-Lautrec, 1892-1895.....	7
Obrázek 17 - Plakát znázorňující tanečnici La Goule, malíř Henri de Toulouse-Lautrec	7
Obrázek 18 - Tanečnice tančící kankán	7
Obrázek 19 - Vystoupení Féerie	8
Obrázek 20 - Budova Folies-Bèrgere dříve a dnes	8
Obrázek 21 - Hlavní symbol kabaretu - obraz ruské tanečnice Lili Nikolské vyrytý do fasády.....	8
Obrázek 22 - Plakáty zvoucí na představení.....	9
Obrázek 23 - Interiér kabaretu dnes.....	9
Obrázek 24 - "A bar at the Folies-Bergere", malíř Édouard Manet.....	9
Obrázek 25 - Budova kabaretu původně a dnes.....	10
Obrázek 26 - nteriér kabaretu.....	10
Obrázek 27 - plakát kabaretu	10
Obrázek 28 - Původní budova Olympie a Olympia dnes.....	11
Obrázek 29 - Interiér kabaretu	11
Obrázek 30 - Plakáty kabaretu.....	11

13.2 Chat Noir

Obrázek 1 - Původní budova kabaretu Chat Noir v domě č. 84 bulvár Rochechouart a budova dnes

Obrázek 2 - Nová budova kabaretu Chat Noir v domě č. 12 ulice Laval a budova dnes

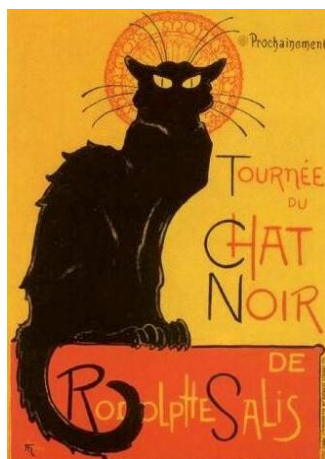
Obrázek 3 - Pamětní deska umístěná na domě č. 12 ulice Laval

Obrázek 4 - Namalovaný znak černé kočky - symbol kabaretu Chat Noir. Tento znak visel nade dveřmi kabaretu na bulváru Rochechouart, tak v ulici Laval. Dnes je tento znak uložený v muzeu Carnavelet v Paříži.

Obrázek 5 - Plakát kabaretu namalovaný Steinlenem

Obrázek 6 - Stínové divadlo - hra l'Épopée

Obrázek 7 - Hosté sledující stínové divadlo

13.3 Lapin Agile

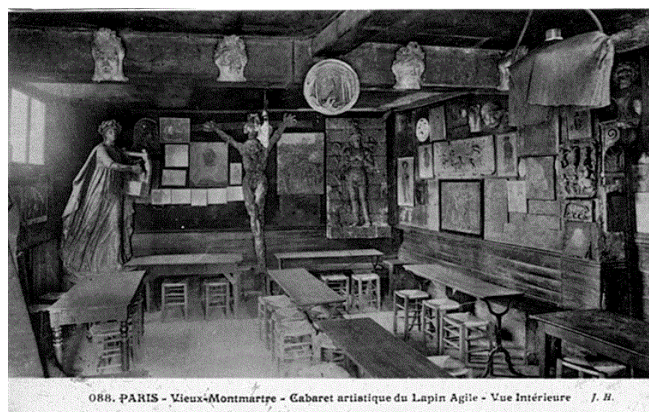
Obrázek 8 - Kabaret Lapin Agile dříve a dnes

Obrázek 9 - Obrázek charakterizující kabaret - králík vyskakující z pánve. Malíř André Gill

Obrázek 10 - Původní interiér kabaretu

Obrázek 11 - Kabaret dnes

13.4 Moulin Rouge

Obrázek 12 - Kabaret Moulin Rouge dříve a dnes

Obrázek 13 - Já před kabaretem, rok 2012

Obrázek 14 - Zahrada kabaretu a nadživotní socha slona

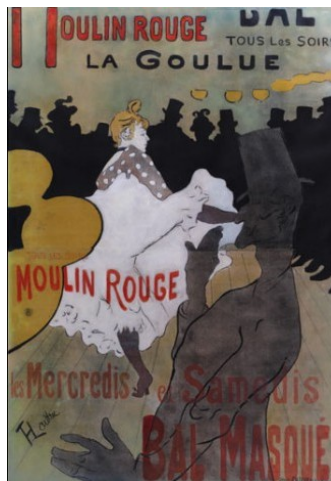
Obrázek 15 - První plakát kabaretu namalovaný malířem Toulousem-Lautrecem, rok 1891

Obrázek 16 - "At the Moulin Rouge", malíř Henri de Toulouse-Lautrec, 1892-1895

Obrázek 17 - Plakát znázorňující tanečnici La Goulue, malíř Henri de Toulouse-Lautrec

Obrázek 18 - Tanečnice tančící kankán

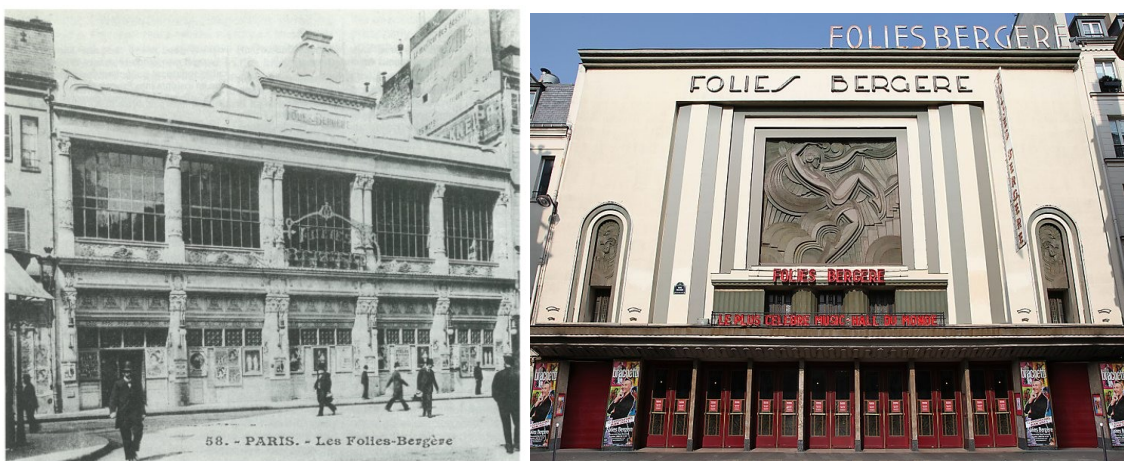

Obrázek 19 - Vystoupení Féerie

13.5 Folies-Bergère

Obrázek 20 - Budova Folies-Bèrgere dříve a dnes

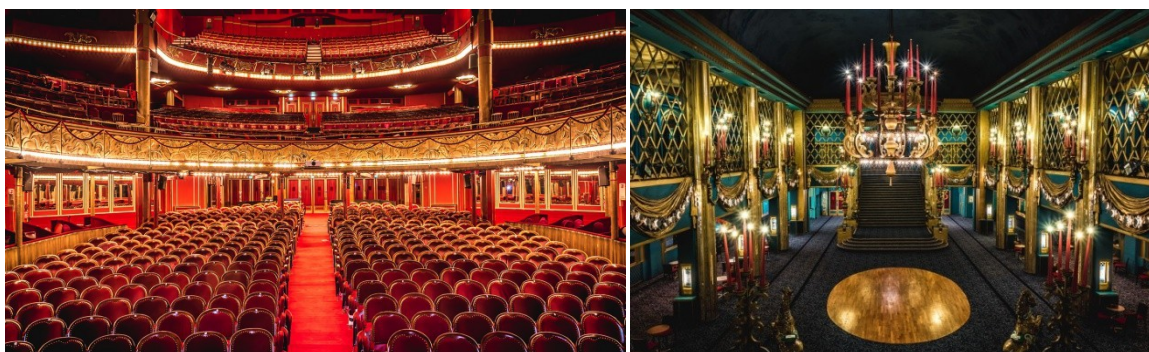
Obrázek 21 - Hlavní symbol kabaretu - obraz ruské tanečnice Lili Nikolské vyrytý do fasády

Obrázek 22 - Plakáty zvoucí na představení

Obrázek 23 - Interiér kabaretu dnes

Obrázek 24 - "A bar at the Folies-Bergere", malíř Édouard Manet

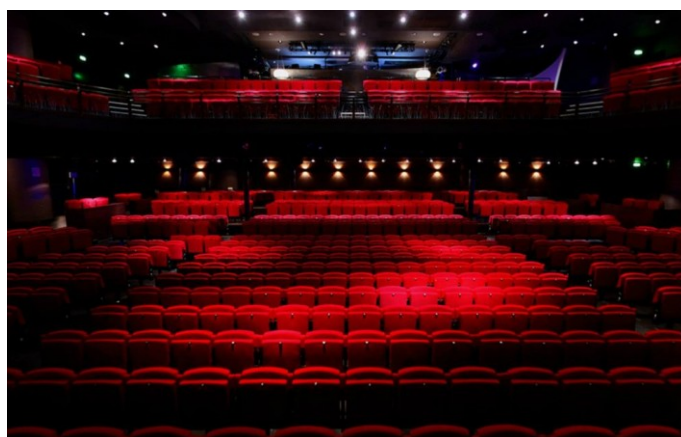

13.6 Bobino

Obrázek 25 - Budova kabaretu původně a dnes

Obrázek 26 - nteriér kabaretu

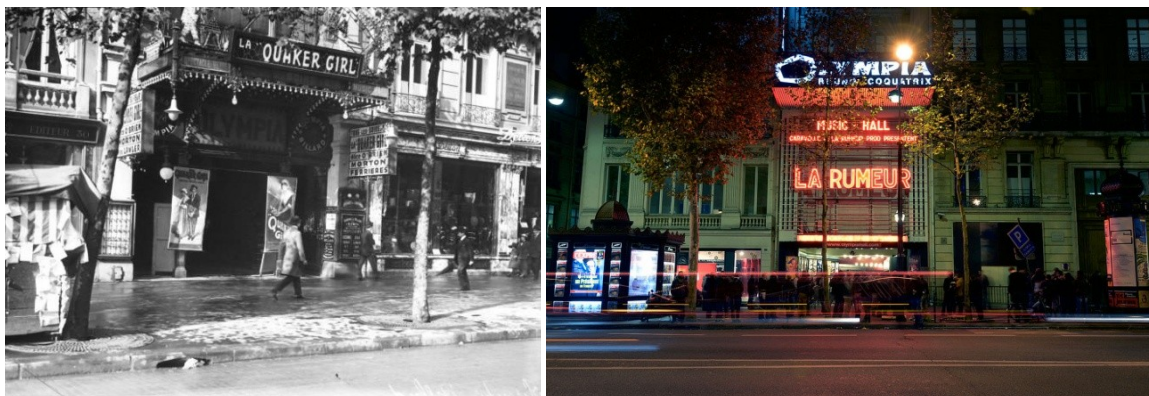

Obrázek 27 - plakát kabaretu

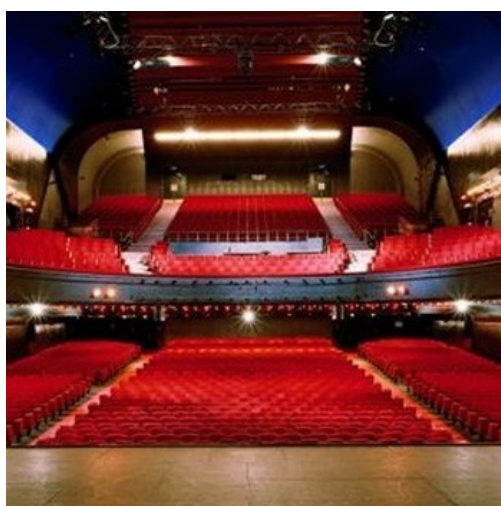

13.7 Olympia

Obrázek 28 - Původní budova Olympie a Olympia dnes

Obrázek 29 - Interiér kabaretu

Obrázek 30 - Plakáty kabaretu

13.8 Zdroje obrázků

Bobino. In: *A nous Paris* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://www.anousparis.fr/lieu/bobino/>

Chat Noir. In: *Montmartre-secret* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <http://www.montmartre-secret.com/article-montmartre-le-cabaret-du-chat-noir-1rochechouart-goudeau-salis-bruant-69201880.html>

Chat Noir. In: *Montmartre-secret* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <http://www.montmartre-secret.com/article-montmartre-le-cabaret-du-chat-noir-2-rue-victor-masse-salis-69278723.html>

Chat Noir. In: *Paris ZigZag* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://www.pariszigzag.fr/histoire-insolite-paris/le-chat-noir-cabaret-des-artistes-de-la-belle-epoque>

Folies-Bergere. In: *Architecture-art-deco* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <http://www.architecture-art-deco.fr/theatre-folies-bergere-paris.html>

Folies-Bergere. In: *Folies-Bergere* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://www.foliesbergere.com/fr/trois-siecles-d-histoire>

Folies-Bergere. In: *Manet* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://www.manet.org/a-bar-at-the-folies-bergere.jsp>

Folies-Bergere. In: *Theatre Paris en associes* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://www.theatresparisiensassocies.com/salles-theatre-paris/folies-bergere-78.html>

Folies-Bergere. In: *Travel* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://travel.sygic.com/cs/poi/folies-bergere-poi:44187>

Lapin Agile. In: *Au Lapin Agile* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <http://au-lapin-agile.com/>

Lapin Agile. In: *BBC Radio* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/programmes/p01chr9b/p01chxt2>

Lapin Agile. In: *French rambles* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <http://www.frenchrambles.com/an-evening-of-song>

Lapin Agile. In: *Montmartre-secret* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <http://www.montmartre-secret.com/article-montmartre-andre-gill-le-lapin-68065028.html>

Moulin Rouge. In: *Artic* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://www.artic.edu/artworks/61128/at-the-moulin-rouge>

Moulin Rouge. In: *Come to Paris* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://www.cometoparis.com/secrets-and-stories-of-paris/history-of-the-moulin-rouge-s1053>

Moulin Rouge. In: *Daily mail* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: https://www.dailymail.co.uk/travel/travel_news/article-3303336/Painting-town-red-Fascinating-pictures-reveal-exotic-cabaret-life-inside-Moulin-Rouge-complete-giant-elephant-infamous-girls.html

Moulin Rouge. In: *Moulin Rouge* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <http://www.moulinrouge.fr/histoire/grandes-periodes>

Moulin Rouge. In: *Moulin Rouge* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <http://www.moulinrouge.fr/feerie-show?lang=en>

Moulin Rouge. In: *The culture trip* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://theculturetrip.com/europe/france/paris/articles/10-things-you-never-knew-about-paris-moulin-rouge/>

Olympia. In: *Accor hotels* [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <https://www.accorhotels.com/gb/travel-guide/paris/sightseeing/olympia-bruno-coquatrix-p-782ahdg.shtml>

Olympia. In: *Monumets de Paris* [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <http://monumentsdeparis.net/olympia>